

(Kort bemærkning):

Aksel Pedersen (V):

Det er blot til hr. Bernhard Baunsgaard, som nu vender mit indlæg om og siger, at dette vil ramme en ganske lille procentdel af de danske skatteydere. Jeg sagde udtrykkelig, at vi ikke kan tage hensyn til de 3 pct. af de 20 pct. landbrugere, vi har, og lave en uretfærdig skat for at få et skattebeløb fra dem, hvor vi så samtidig rammer en hel masse mennesker, der har siddet i små kår og forsøgt at spare op. Det er dér, vi vil hen, og det tror jeg også nok forsamlingen forstod, men det kneb nok for hr. Bernhard Baunsgaard.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til ministeren for Grønland af Lars Emil Johansen, Poul Dam og Morten Lange.

(Forespørgsel nr. IV. Anmeldt 13/3 75. Fremme af forespørgslen vedtaget 14/3 75).

Ordføreren for forespørgerne (Lars Emil Johansen) (SF):

Da spørgsmålet om meddelelse af koncessioner til udvinding af råstoffer i den grønlandske undergrund har stor og afgørende betydning for det grønlandske samfund, vil jeg lægge stor vægt på, at ministeren for Grønland kommer med en besvarelse på følgende forespørgsel: vil ministeren udskyde afgørelsen om meddelelse af koncessioner, til en grønlandsk hjemmestyreordning er gennemført?

Ministeren for Grønland (Jørgen Peder Hansen):

Den koncessionstildeling, der har givet anledning til SFs forespørgsel, drejer sig om

meddelelse af oliekoncessioner på ganske få procent af kontinentalsokkelområderne omkring Grønland.

Denne koncessionstildeling er afslutningen på et årelangt og grundigt forberedende arbejde, hvori alle stadier er blevet behandlet og tiltrådt af de kompetente politiske instanser i Danmark såvel som i Grønland. Der har ligeledes været fuld offentlighed om de foreliggende retningslinjer og vilkårene for koncessionerne, om ansøgningsproceduren og om de begrænsede havområder, der er tale om.

Jeg tror, det vil være rigtigt at uddybe og dokumentere disse kendsgerninger lidt nærmere, således at denne drøftelse kan foregå på grundlag af det faktiske forløb indtil nu, og således at der ikke lægges proportioner og aspekter ind i sagen, som denne ikke kan bære.

Interessen for mulighederne for olieforekomster i og ved Grønland greb om sig i slutningen af 1960erne. Det stod hurtigt de ansvarlige myndigheder klart, at der ikke kunne være tale om at meddele koncessioner, før der gennem grundige studier og overvejelser var skabt et forsvarligt beslutningsgrundlag, således at der kunne udformes retningslinjer og vilkår, som fuldt ud var i overensstemmelse med samfundets interesser.

Ministeren for Grønland nedsatte i 1969 et rådgivende koncessionsudvalg, som i de følgende år gennem et omfattende og grundigt arbejde udformede de retningslinjer og de vilkår, som forelå og offentliggjordes i april måned 1974. Uanset at Grønlands landsråd var repræsenteret i det rådgivende koncessionsudvalg, blev der under forløbet af udvalgsarbejdet lagt stor vægt på, at det samlede landsråd undervejs fik forelagt indholdet af de forslag, der efterhånden tegnede sig.

Det første orienteringsmøde fandt sted under landsrådets efterårssamling 1971 og udsendtes i sin helhed over Grønlands radio. Det næste møde med landsrådet fandt sted på forårssamlingen 1973. Der kan henvises til landsrådsforhandlingerne, side 71-88; der er altså tale om et fyldigt referat i landsrådsforhandlingerne. Landsrådet vedtog her en længere udtalelse, der indeholdt en klar tilslutning. Under forhandlingen var man også inde på, om udviklingen kunne force-

[Ministeren for Grønland.]

res, men afstod dog herfra til fordel for en rolig og gradvis udvikling. Også disse forhandlingerne transmitteredes i Grønlands radio.

På forårssamlingen 1974 blev landsrådet orienteret om det endelige indhold af det rådgivende koncessionsudvalgs forslag. Også her drøftedes det, om energikrisen gav anledning til, at man burde forcere udviklingen frem. Landsrådet fastholdt dog sin tidligere linje og gav fortsat sin tilslutning.

På efterårssamlingen 1974 behandlede landsrådet på ny sagen. Der forelå fra et medlem forslag om at omlægge efterforskningen fra vestkysten til Nordgrønland. Forslaget forkastedes, idet kun ét medlem stemte herfor. Imod en omlægning af de foreliggende planer blev bl. a. anført, at dette ville medføre en forsinkelse, herunder forsinkelse for så vidt angår eventuelle fremtidige olieindtægter.

På møder i november 1974 blev landsrådets forretningsudvalg og koncessionsudvalg orienteret om de i oktober 1974 indkomne ansøgninger, og det aftaltes, at forelæggelse af den endelige koncessionstildeling skulle ske for forretningsudvalget omkring 1. marts 1975. Det bør i denne forbindelse anføres, at landsrådet i overensstemmelse med den grønlandske minelov har udtalt, at forelæggelsen af konkrete koncessioner, når tidsmæssige grunde taler for det, kan ske for rådets forretningsudvalg, når der ikke er tale om væsentlige afvigelser fra de af landsrådet tiltrådte hovedsynspunkter og vilkår. Også dette fremgår af det rådgivende koncessionsudvalgs betænkning fra april 1974.

Den 8. og 9. marts 1975 forelagde jeg på Marienborg landsrådets forretningsudvalg og koncessionsudvalg de konkrete planer for koncessionstildeling. Det skal bemærkes, at koncessionerne er i nøje overensstemmelse med de tidligere tiltrådte forslag. Et flertal på 3 mod 1 i forretningsudvalget og et flertal på 2 mod 1 i koncessionsudvalget tiltrådte den påtænkte koncessionstildeling. 1 medlem er repræsenteret i begge disse udvalg. Jeg skal senere vende tilbage til drøftelserne på Marienborg med landsrådets repræsentanter.

Den daværende regering tiltrådte i april 1974 det rådgivende koncessionsudvalgs forslag. Forslagene gik bl. a. ud på indkaldelse

i sommeren 1974 af ansøgninger på bestemte havområder og på de i forvejen af det offentlige fastsatte vilkår. På samme måde som det var fundet afgørende, at landsrådets tilslutning forelå, inden der indkaldtes ansøgninger, blev det fundet rigtigst, at også det i mineloven nævnte folketingsudvalg, der skal have de konkrete koncessioner forelagt, fik lejlighed til at tage stilling til materialet, allerede før der indkaldtes ansøgninger.

Forelæggelsen for folketingsudvalget skete i maj-juni måneder 1974, og der var klar tilslutning fra samtlige 9 partier i udvalget til vilkårene og til indkaldelsen af ansøgninger på de pågældende områder ud for vestkysten; også SF var repræsenteret i udvalget. Samtlige tingets medlemmer blev i et notat af 30. maj 1974 orienteret om de foreliggende forslag og planer, og der er ikke fra noget medlem modtaget kritiske kommentarer hertil, fra intet medlem.

Efter møderne med landsrådets repræsentanter den 8. og 9. marts d. å. blev de konkrete koncessioner forelagt folketingsudvalget på møderne den 13. og 19. marts d. å. 7 af 9 partier kunne i fortsættelse af tidligere vedtagelser tilslutte sig koncessionstildelingen. Kommunerne og SF kunne ikke give deres tilslutning. For SF's vedkommende må det konstateres, at der trods den tidligere og meget grundige og omhyggelige beslutningsproces er tale om en ny holdning.

Den koncessionstildeling, der forestår, omfatter koncessioner til 6 grupper af selskaber på tilsammen 46 blokke på hver ca. 400 km² på områder af soklen ud for Vestgrønland, i almindelighed i en afstand af mellem 100 km og 200 km fra kysten. Jeg skal ikke ved denne lejlighed gå ind på koncessionsvilkårene, de er jo velkendte på grundlag af det omdelte materiale til alle medlemmer i 1974; men jeg skal nøjes med at konstatere, at det ikke fra nogen side anfægtes, at der er tale om vilkår, som er meget fordelagtige for det offentlige.

Vilkårene går bl. a. ud på, at det offentlige, og det vil sige et dansk og et grønlandsk offentligt organ, ud over de økonomiske vilkår i øvrigt kan deltage med 50 pct. i ethvert udvindingsprojekt. Det bør understreges, at der ikke ved denne koncessionstildeling træffes beslutninger, der går ud over meddelelsen af de konkrete koncessioner.

[Ministeren for Grønland.]

Der tages således ikke herved stilling til, hvornår, hvor og hvorledes nye ansøgningsrunder skal iværksættes, eller hvorledes det fremtidige samarbejde mellem regeringen og landsrådet skal udformes på dette felt. Ej heller fordelingen mellem statskassen og landskassen af fremtidige mineralindtægter for det offentlige afgøres ved koncessiontildelingen.

Når der er tilrettelagt en så begrænset koncessionstildeling, er baggrunden den, at både regeringen og landsrådet har lagt vægt på, at udviklingen i Grønland på dette felt kommer til at forløbe på en rolig, en gradvis og en velkontrolleret måde.

Den begrænsede igangsætning af olieeffterforskningen hviler også på det princip, at man ikke i højere grad end hensigtsmæssigt bør indskrænke samfundets fremtidige handlefrihed med hensyn til råstofpolitikken i Grønland. Der er i denne sammenhæng bl. a. taget hensyn til mulige ændringer på lidt længere sigt i opgave- og kompetencefordelingen mellem danske og grønlandske organer.

Heroverfor står på den anden side, at intet samfund, ej heller Danmark og Grønland, kan tillade sig at se bort fra de økonomiske, erhvervsmæssige, beskæftigelsesmæssige og forsyningsmæssige fordele, der vil være forbundet med indenlandsk råstofproduktion. De seneste års udvikling har understreget dette med al ønskelig tydelighed. Ikke mindst for det fremtidige grønlandske samfund må det antages, at der er behov for et økonomisk fundament, som er betydelig mere bæredygtigt, end de hidtidige grønlandske erhverv har vist sig at være. Men også den samlede danske samfundsøkonomiske situation gør det uomgængelig nødvendigt, at man ikke forsømmer de muligheder, der måtte ligge i forsvarlige, afbalancerede bestræbelser på gradvis at indlede nyttiggørelsen af råstofmulighederne i Grønland.

Der er altså en klar gensidig interesse for både Grønland og Danmark i på lidt længere sigt at få udviklet bæredygtige grønlandske erhvervs muligheder, som efterhånden kan træde i stedet for betydelige danske tilskud.

Man har hørt sige, at koncessionstildelingen er udtryk for en forhastet beslutning.

Jeg skal lade sådanne udtalelser bedømme på baggrund af den procedure, jeg har beskrevet nærmere og, jeg synes selv, temmelig specificeret her ved denne lejlighed. Jeg skal dog tillade mig at citere slutningen af det rådgivende koncessionsudvalgs rapport fra april måned 1974, hvori det siges:

„Udvalget har fundet det vigtigt at afslutte arbejdet nu med henblik på at skabe grundlag for, at den videre behandling af forslagene, indkaldelsen af ansøgninger med en ansøgningsfrist på 3 måneder, vurdering af indkomne ansøgninger og meddelelse af koncessioner kan foregå i løbet af 1974, således at efterforskningen kan indledes i 1975.“

Denne sidste fase af årelange og grundige forberedelser har således, også hvad angår tidsskemaet, været klart fremlagt allerede for et år siden. Der er tale om en lille forsinkelse i forhold til dette tidsskema, men der er ved meddelelse af koncessioner nu fortsat en rimelig mulighed for, at sæsonen i 1975 kan udnyttes til videre efterforskning med henblik på boreri i 1976 eller 1977. Selv en kortvarig udskydelse af koncessionstildelingerne ville betyde mindst et års udskydelse af hele udviklingen frem mod eventuel olieproduktion i Grønland og de deraf følgende fordele, herunder indtægter for statskassen og for landskassen.

Mit svar på forespørgslen må derfor på denne beskrevne baggrund være, at jeg ikke ser noget grundlag for i sidste sekund, kl. 5 minutter i 12, at tilsidesætte en af de ansvarlige politiske instanser i Grønland og Danmark nøje og grundigt forberedt beslutning. En udskydelse ville indebære, at jeg, med de tidsmæssige og andre konsekvenser for udviklingen, dette ville indebære, egenhændigt skulle se ganske bort fra de hensyn, der har ligget til grund for de ansvarlige danske og grønlandske politiske instansers tilkendegivende holdning på dette felt ved adskillige lejligheder.

SFs forespørgsel kæder spørgsmålet om udskydelse sammen med etablering af en grønlandsk hjemmestyreordning på en sådan måde, at man måske kunne tro, at hjemmestyretanken var noget, der pludselig er opstået og ikke har været inde i billedet i de år, hvor koncessionsspørgsmålet har været behandlet. Man kunne måske også tro, at en grønlandsk hjemmestyreordning er noget ret ukompliceret, der kan etableres på

[Ministeren for Grønland.]

én gang uden videregående drøftelser og planlægning. Forholdet er imidlertid det, at det grønlandske hjemmestyreudvalg blev nedsat allerede under den socialdemokratiske regering i januar 1973. Jeg vil da gerne føje til, så vidt jeg erindrer det ved denne lejlighed, her fra talerstolen, at det vistnok var efter henvendelse fra Grønlands landsråd. Lad det være sagt i denne forbindelse.

Efter 2 års arbejde afgav udvalget, som udelukkende består af grønlandske politikere, i februar måned 1975 et forhandlingsoplæg og en delbetænkning vedrørende hjemmestyre i Grønland. Man kan måske forvente, når det er en delbetænkning og et forhandlingsoplæg, at der vil komme noget mere senere. Der forestår nu grundige drøftelser på basis af de grønlandske politikeres forhandlingsoplæg, som klart tilkendegiver, at etablering af hjemmestyre i Grønland bør ske gradvis efter nærmere forhandling mellem ministeren for Grønland og Grønlands landsråd, efterhånden som forudsætningerne for overførelse af de enkelte sagsområder foreligger.

Jeg har over for Grønlands landsråd givet klart udtryk for, og jeg skal gerne understrege det ved denne lejlighed, at regeringen har et absolut ønske om snarest at komme videre med konstruktive drøftelser omkring etablering af et grønlandsk hjemmestyre. Ligesom det foreliggende forhandlingsoplæg er udarbejdet fra grønlandsk side, føler jeg imidlertid, at også proceduren for de videre drøftelser bør hvile på forudsætninger opstillet fra grønlandsk hold, på grønlandske forudsætninger, og jeg vil da også snarest søge afklaret landsrådets ønsker på dette punkt.

Det er også fra grønlandsk side opfattelset, at en grønlandsk hjemmestyreordning med reelt indhold i så høj grad som muligt bør hvile på selvstændig grønlandsk finansiering. Det betyder ikke, at der ikke i en overskuelig fremtid vil være behov for statstilskud til hjemmestyre, men det betyder, at de grønlandske indtægtsmuligheder, der ligger i mineraludvinding, bliver af meget stor og meget betydelig interesse.

På dette punkt vil jeg gerne henvise til den erklæring efter Marienborgmøderne for nylig, hvori et flertal af landsrådets repræ-

sentanter tilsluttede sig oliekoncessionstil-lingen med den begrundelse, at landsrådets hidtidige henstillinger på området var fulgt.

I erklæringen siges også følgende:

„Under hensyn til behovet for at tilvejebringe også økonomisk grundlag for landsrådets løsning af fremtidige hjemmestyreopgaver har ministeren erklæret sig rede til at søge gennemført en ordning, hvorefter det offentliges fremtidige andel af overskuddet fra minevirksomheden i Marmorilik fuldt ud tilfalder landsrådet, således at rådet i samme omfang overtager finansiering af opgaver, der hidtil har påhvilet statskassen.“

Der ligger heri en klar holdning fra regeringens side i retning af at bane vejen for at styrke en fremtidig hjemmestyreordning. I samme erklæring omtales en ordning, hvorved landsrådets indseende med administrationen af specielle koncessionsanliggender skal styrkes, og jeg skal i tilknytning hertil oplyse, at jeg for yderligere at udbygge samarbejdet med landsrådet på dette punkt med landsrådet vil drøfte etableringen af et særligt dansk-grønlandsk tilsyns- eller kontrolråd til at tilrettelægge og overvåge udviklingen omkring råstofudvindingen.

Ordføreren for forslagsstillerne (*Lars Emil Johansen*) (SF):

Det er ikke tilfældigt, at spørgsmålet om meddelelser af koncessioner til olieboring ud for Grønlands kyster ligger os grønlandere meget på sinde netop i denne tid. Det er derfor fuldstændig forkasteligt, at nogen har villet bagatellisere vores modstand mod meddelelse af koncessioner som værende et led i den igangværende grønlandske landsrådsvalgkamp. Nej, dette er langt mere alvorligt for os og må derfor ikke opfattes som en gang billig valgagitation. Nej, det optager os, det ligger os på sinde, fordi vi som folk føler, at det nu drejer sig om sekunder, før vor skæbne som nationalt mindretal bliver lagt i hænderne på en række multinationale selskaber. Det skridt, som ministeren for Grønland nu agter at foretage, kan blive så skæbneafgørende for Grønlands fremtid, at alle ansvarsbevidste medlemmer af dette høje ting må forstå, at vi ikke bare kan lade det hele sejle forbi uden at have en

[Lars Emil Johansen.]

sikker viden om, hvorvidt det grønlandske samfund vil blive i stand til at kontrollere og styre udviklingen på dette område.

Det er nemlig os, det er det grønlandske folk, der vil blive ødelagt som følge af en fejlslagen oliepolitik, en oliepolitik, som det grønlandske folk indtil dato ikke har vist at kunne kontrollere, bl. a. fordi de politiske forhold ikke levner en sådan centralt placeret politisk rolle for det grønlandske folk.

Den igangværende diskussion omkring koncessioner eller ikke-koncessioner vil jeg betegne som den hidtil vanskeligste styrkeprøve for det dansk-grønlandske samarbejde, det dansk-grønlandske samarbejde, der hidtil har medført enormt store tekniske fremskridt, materielle fremskridt, bl. a. med en effektiv bekæmpelse af alvorlige sygdomme. Det er vi Danmark meget taknemlig for, men vil dette samarbejde også være sig sit ansvar bevidst, når lejligheden som nu melder sig til at tage politiske og samfundsøkonomiske hensyn? Har grønlandske synspunkter plads i dette såkaldte samarbejde? Eller er de kompetente politikere kun interesseret i kolde forretningsmæssige og tekniske overvejelser og ønsker ikke at tage stilling til de grønlandske stemmer, som man i generelle vendinger plejer at udtrykke at man vil?

Jeg har med glæde konstateret, at den nuværende Grønlandsminister ligesom den tidligere Grønlandsminister har udtalt, at han har vilje til at lytte til det grønlandske folk. Jeg er glad for denne gode indstilling, og jeg vil derfor appellere til ministeren om at realisere denne gode intention ved at give det grønlandske folk lejlighed til at give deres mening til kende i denne vigtige sag. For det er vel ikke sådan, at de magthavende politikere kun vil høre de grønlandske politikere, som har samme opfattelse af tingene som de selv, de grønlandske politikere, der helst vil sige det, som de magthavende politikere synes helst at ville høre, måske fordi de i modsat fald er bange for, at den mægtige stat vil lukke hanen for den pengestrøm til Grønland, der har været karakteristisk for den hidtidige udvikling.

Churchill synes at have ramt den aktuelle situation ganske godt, idet han engang har sagt, at en af de vigtigste årsager til fejlslagen politik er tilbøjeligheden til at fortælle

personer i højere stilling det, som de bedst kan lide at høre. Dette turde siges at have aktualitet for størsteparten af den politiske dialog mellem Danmark og Grønland, vi hidtil har kendt.

Men nu er vi altså i den situation, at min opgave som folkevalgt grønlandsk politiker her i tinget ikke er den at fortælle Grønlandsministeren, tingets medlemmer eller højstående regeringsembedsmænd, hvad de bedst kan lide at høre, men hvad min grønlandspolitiske vurdering af spørgsmålet er. Det er den opgave, mine grønlandske vælgere har givet mig, nemlig gennem anvendelse af de parlamentariske metoder at forsvare de grundprincipper, som det nye Grønland bygger sin politik på.

Vi er vidende om det store arbejde, som ministeriet for Grønland har udført med udarbejdelsen af koncessionsbetingelser, indkaldelse af ansøgninger, forhandlinger med interesserede, drevne ansøgere, introducering af uvidende politikere i folketingets koncessionsudvalg, landsrådsudvalget og det samlede landsråd. Dette store arbejde, som ministeriet har udført med udformning af de økonomiske og tekniske — jeg understreger udformning af de økonomiske og tekniske — vilkår for eventuel udstedelse af koncessioner, er absolut påskønnelsesværdigt. Ministeriets arbejde er jo også blevet godkendt af såvel landsrådet som det særlige folketingsudvalg, der beskæftiger sig med disse ting. Men jeg understreger: det stykke arbejde, som ministeriet har udført, er den økonomiske og tekniske side af sagen. Det, man herefter ikke må glemme, er, at livet ikke alene består af økonomi og teknik, men at livet også har andre og mindst lige så vigtige aspekter, nemlig de politiske og samfundsmæssige. Det politiske og samfundsmæssige er ikke med i det store arbejde, som ministeren omtalte ministeriet har udført gennem en række år. Den politiske side af sagen har man ikke rigtig beskæftiget sig med, man har været optaget af økonomiske og tekniske overvejelser, og det er de vilkår, man har sagt god for.

Man må gøre sig klart, at ministeriets absolut dygtigt gjorde arbejde nu er afsluttet, men dermed er opgaven langtfra løst. Resten af arbejdet er ikke ministeriets, resten af arbejdet er den grønlandske befolkning, det er grønlændernes. Det må nu

[Lars Emil Johansen.]

blive den grønlandske befolkning, som absolut spiller hovedrollen i dette spil, som må tage stilling til, på hvilken måde vi sikrer den politiske og samfundsmæssige styring af hele ressourcepolitikken, således at udviklingen inden for anvendelse af råstoffer i den grønlandske undergrund kan blive til gavn for det grønlandske samfund og ikke kun til skade.

Hvis dette ikke forstås, vil oplysninger og udtalelser som denne: udviklingen skal foregå i et roligt tempo og på en sådan måde, at man er i stand til at kontrollere den, som departementschef Erik Hesselbjerg sagde til det grønlandske landsråd under rådsmødet den 22. marts 1973 — så vil den slags udtalelser kun være vildledende oplysninger, der, når det kommer til stykket, end ikke levner plads til politisk afklaring af et for os kalåtdlit så vigtige spørgsmål som hele hjemmestyredebekundelsen, der jo afspejler den længe savnede grønlandske politiske bevidsthed.

Der er ved udarbejdelsen og vedtagelsen af de foreliggende koncessionsbetingelser kun taget stilling til den forretningsmæssige og tekniske side af sagen, mens vi i dag må indrømme, at vi står på så godt som totalt bar bund, for så vidt angår de politiske og samfundsmæssige aspekter, en formodet olieindustri kan få som følge for det grønlandske samfund.

Det er rigtigt, at Grønlands landsråd, på sparsomme sagkyndige forudsætninger ganske vist, har godkendt de økonomiske og tekniske vilkår for udstedelse af oliekoncessioner. Men landsrådet har mig bekendt på intet tidspunkt — jeg gentager: på intet tidspunkt — beskæftiget sig med den for mig at se vigtigste side af sagen, nemlig: hvad vil påbegyndelse af olieboringer betyde for det sårbare grønlandske samfund i politisk, erhvervsmæssig og psykologisk henseende? Hvad siger den grønlandske befolkning til at åbne risikoen for at komme i mindretal i sit eget land? Hvad siger de grønlandske fiskere og de grønlandske fangere til, at deres erhverv nu kan risikere at blive lagt på hylden til fordel for teknokratiet og profitjagten? Hvad siger den efterhånden ret politisk bevidste grønlandske befolkning til, at der nu er ved at blive truffet

en meget omfattende beslutning om landets fremtid, endnu før man overhovedet har diskuteret færdig den for befolkningen så vigtige hjemmestyredebekundelse? Vi har i den hidtil forløbne udvikling erfaret, at vor nationale selvbevidsthed er blevet afløst af teknisk usikkerhed og frustration. Men vil vi også betale med vore erhverv og politiske interesser blot for at tilfredsstille visse multinationale selskabers profitjagt og den vestlige verdens påståede energiknaphedssituation? Mit svar er et klart og tydeligt nej.

Hvis Grønland, Danmarks skatkammer mod nord, som et tidsskrift engang kaldte det, var totalt ubeboet, hvis Grønland var totalt ubeboet og hørte under det danske rige, ja, så ville jeg være enig i, at vi nu hurtigst muligt skulle begynde at gå på skattejagt i Grønland for at tilfredsstille den danske stats økonomiske og energipolitiske interesser. Men der er vel ingen i dette høje ting, der ved sine fulde fem kan bilde os ind, at kalåtdlit nunåt er ubeboet. Hvis der ikke er nogen, der vil bilde os dette ind, hvorfor vil man så arbejde med koncessionsspørgsmålet for olieudvinding ved Grønland på en måde, der lader, som om landet var ubeboet? Man taler kun om de økonomiske og tekniske aspekter.

Denne holdning minder mig i betænkelig grad om en yndet vittighed på forskellige lærerværelser rundt omkring i landet, nemlig følgende: det går egentlig meget godt her i skolen, men den største hindring for, at lærerne kan have det rart, er eleverne. Det ligner den nuværende holdning til Grønlands undergrund, forskellen er blot den, at skolelærerne siger dette for sjov og ingen alvor lægger i det.

Vi har fra grønlandsk side ved gentagne lejligheder, og det har jeg også selv gjort fra denne talerstol tidligere, over for den tidligere minister for Grønland påpeget nødvendigheden af, at der på et så tidligt tidspunkt som muligt etableres adgang for grønlandsk uddannelse til arbejdere inden for olie- og mineindustri. Dertil er der blevet svaret, at man i ministeriet har en arbejdsgruppe — dem har man jo mange af i ministeriet — der beskæftiger sig med dette spørgsmål, men at man i øvrigt måtte understrege, at man ikke fandt det forsvarligt at etablere konkrete uddannelsesprogrammer for mine-

[Lars Emil Johansen.]

og olieindustriarbejdere, da man jo endnu ikke ved, om det vil blive aktuelt med en sådan arbejdskraft.

Nu står vi igen i den situation, at der er ved at blive startet noget nyt i Grønland, hvorefter man vil sige til os: her kan I ikke være med, for I har ingen uddannelse til en sådan arbejdsplads. Dette er et af eksemplerne på den onde cirkel, vi desværre kender alt for godt i Grønland.

Det har vist sig at være nødvendigt at understrege, at dette på ingen måde er en grønlandsk krigserklæring mod Danmark, men dette er et indtrængende forsøg på at få jer danskere til at forstå, at der ganske vist kan blive tale om milliarder af kroner og tonsvis af olie i den grønlandske undergrund, men at man for alt i verden ikke må glemme grønlændernes naturlige ret til at udøve afgørende indflydelse på udnyttelsen af disse rigdomme. Jeg ved, det danske folk er et civiliseret og intellektuelt folk. Derfor mener jeg også, at der må være basis for en menneskelig og ikke blot maskinel og teknisk tankegang.

Jeg skal derfor på baggrund af de synspunkter, jeg hidtil har redegjort for, hermed stille følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

„Idet folketinget opfordrer regeringen til at udskyde afgørelsen i spørgsmålet om meddelelse af koncessioner i Grønland, indtil ejendomsforholdet til den grønlandske undergrund er afklaret i forbindelse med gennemførelse af grønlandsk hjemmestyre, går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

K. J. Mortensen (S):

Jeg må nok forbavses lidt over begrundelsen for denne forespørgsel, idet man ellers må konstatere, at der er udført et grundigt forberedende arbejde, før ministeren har taget stilling til koncessionsspørgsmålet. Det er også blevet anerkendt af ordføreren for forespørgerne.

Det rådgivende koncessionsudvalg blev

nedsat i 1969. Allerede i 1974 fremlagdes, som det fremgår af ministerens bemærkninger, et udkast til koncessioner, som blev tiltrådt af alle partier i koncessionsudvalget. Det er nok også forståeligt, for hvis man sammenligner disse koncessionsbestemmelser med koncessionsbestemmelser for andre områder, er disse bestemmelser nok noget mere faste, end vi ser det andre steder fra, og jeg mener tværtimod ligesom hr. Lars Emil Johansen, at man bør rose ministeriet for det arbejde, der er udført.

Spørgsmålet er så, om årsagen til ønsket om udskydelse er, at landsrådet og dermed Grønland ikke er blevet orienteret. Dette er ikke tilfældet. Som det fremgik af ministerens tale, blev landsrådet i efterårssamlingen 1971 orienteret om koncessionsudvalgets nedsættelse, og i forårssamlingen 1973 skete en orientering om arbejdets forløb. Denne orientering er, som det blev fremført af ministeren, givet til grønlænderne i al almindelighed, idet forhandlingerne fra landsrådsmødet, hvor orienteringerne skete, blev udsendt i Grønlands radio. Nu må man selvfølgelig beklage, at når man siger orientering af alle grønlændere, er dette nok ikke tilfældet, idet vi ved, at modtageforholdene radiomæssigt i Grønland er så dårlige, at ikke alle har haft mulighed for at aflytte Grønlands radio med udsendelserne, men man må dog alligevel forvente, at en stor del af befolkningen har fulgt disse ting.

I forårssamlingen 1974 fremlagdes der for landsrådet det endelige indhold af udkastet til koncessionsbestemmelserne, ligesom landsrådet blev orienteret om de modtagne ansøgninger i efterårssamlingen 1974. Der var ikke nogen protest mod indholdet eller det videre arbejde med ansøgninger om koncessioner. Tværtimod var der tilslutning, og man aftalte, at Grønlandsministeren skulle komme med en indstilling omkring 1. marts 1975. Grønlandsministeren havde planlagt en rejse den 1. marts 1975 til Grønland, men på grund af situationen i det danske folketing måtte ministeren forblive i Danmark, og man bad så i stedet for forretningsudvalget for landsrådet samt koncessionsudvalget om at komme til København til drøftelserne, og disse møder afholdtes den 8.-9. marts 1975 på Marienborg. På dette møde var der et flertal for, både i forretningsudvalget og i koncessionsudvalget, idet et fler-

[K. J. Mortensen.]

tal i forretningsudvalget på 3 mod 1 og i koncessionsudvalget på 2 mod 1 gik ind for at udstede koncessionerne.

Man kan så spørge, hvorfor mindretallet sagde nej, når landsrådet ikke på noget tidligere tidspunkt har haft indvendinger. Tværtimod har man indtryk af, at landsrådet eller dele af landsrådet under oliekrisen var indstillet på at fremskynde koncessionsudstedelserne. Motiveringen er, som forespørgslen og nu også den dagsorden, der er stillet, bærer præg af, den at man ønsker at udskyde koncessionsudstedelser, til hjemmestyret er gennemført.

Man må imidlertid huske på, at en udbydelse af koncessioner for så vidt er bindende, måske nok ikke juridisk, men det er moralsk bindende, når man udbyder licitationer og koncessioner, at man tager stilling til det fastsatte tidspunkt, og derfor er det også nødvendigt at behandle ansøgningerne, når de fremkommer. Årsagen er jo heller ikke, at de koncessioner, man agter at udstede, dækker samtlige mulige områder omkring Grønland, for dette kunne man vel nok være betænkelig ved ud fra betragtningen om et kommende hjemmestyre.

De koncessioner, der nu udstedes, dækker ca. 7 pct. af Vestgrønlandssoklen, og hvis man tager hele den grønlandske fastlandssokkel, drejer det sig om ca. 2½ pct., så der bliver fremover vide muligheder for at udbyde yderligere koncessioner. Man skal huske på, at det er aftalt, at der ikke er planer om hverken at udbyde eller tildele yderligere koncessioner foreløbig, hvilket må findes rimeligt af hensyn til planerne om et kommende hjemmestyre og en løbende udvikling af området.

Det kan heller ikke være koncessionernes indhold, man vender sig imod, når man af koncessionsbestemmelserne ser, at koncessionshaverne er bundet af disse til at gå i gang med efterforskningerne og oven i købet binder sig til investeringer i efterforskninger i de kommende år, så man således har hånd i hanke med, at disse ikke ligger stille. Dette vil igen sige, at det har erhvervsmæssige fordele for både Grønland og Syddanmark, at disse efterforskninger påbegyndes, idet det må forventes at kunne betyde en pengeanbringelse både i Grønland og Danmark.

Ydermere må man sige, at et eventuelt

fund af olie i Grønlandsområdet og dermed også udvinding, som koncessionshaverne binder sig til, kan have stor økonomisk betydning, idet koncessionsbestemmelserne jo udtrykkeligt siger, at samfundet, og det vil sige både Grønland og Danmark, ved eventuel udvinding af olie er berettiget til at indgå i aktieselskaberne med 50 pct. af kapitalen, som også ministeren har nævnt, og ligesådan på den måde få indtjeningen af det. Man skal nemlig huske på, at en sådan afgift i forbindelse med udvinding af olie i området ved Grønland kan betyde en væsentlig bedre beskæftigelse i Grønland, hvilket i allerhøjeste grad kan være tiltrængt. For det første kan beskæftigelsen blive bedre som sagt på grund af den aktivitet, der sker i området. Ydermere vil den økonomi, der fremkommer herved, kunne give muligheder for investeringer i andre erhvervsområder.

Det har også en forsyningsmæssig indflydelse, såfremt man begynder at udvinde olie i eget område. Dette vil være medvirkende til, at vi bliver mere uafhængige af olieleverancer og olieaftaler med andre lande. Det er væsentligt for Danmarks industris fremtid, at man finder frem til en mulighed for energiforsyning, så man også sikrer en indtjening overalt i hele Danmark. Når man så ønsker en udsættelse, må man forbavses en lille smule, idet partiet, der repræsenterer forespørgerne, tidligere har gjort sig til talsmand for, at Danmark skulle være så uafhængigt som på nogen måde muligt.

Fandt man f. eks. olie i området til udvinding, der kunne dække et forsyningsmæssigt behov bare f. eks. 10 år frem, ville dette betyde en virkelig bedre mulighed for at planlægge energiforbruget og hermed også en fremtidig udvikling af dette område.

Derfor må man så også forbavses over SF's pludselige modstand, idet SF jo i koncessionsudvalget har tiltrådt betingelserne for koncessionerne og hermed også, at koncessionerne skulle udbydes. Man skyder sig ind under problemerne om hjemmestyret, og her må jeg med det samme sige til forespørgerne, at mit parti er fuldt indstillet på, at der skal gennemføres en hjemmestyreordning for Grønland. Jeg må dog gøre opmærksom på, at det var en socialdemokratisk minister, som det også er nævnt, der nedsatte en kommission til at gennemgå proble-

[K. J. Mortensen.]

merne vedrørende hjemmestyret, ligesom det i denne forbindelse skal bemærkes, at det udelukkende var og er grønlandske medlemmer, der sidder i denne kommission, idet vi er af den formening, at det skal være grønlænderne selv, som udarbejder forslag og indstilling til en videre drøftelse vedrørende hjemmestyret.

Vi går ind for et hjemmestyre, men det skal løses på en fornuftig måde, og jeg tror, at man må se i øjnene, at det skal bearbejdes yderligere, for det er foreløbig kun en delbetænkning, vi har fået. Det er derfor også nødvendigt, at vi udsteder disse koncessioner nu, idet en forsinkelse heraf har økonomiske og erhvervsmæssige følger for hele landet og hermed altså også for Grønland, og man kan nok efter min mening i høj grad ønske en forbedret erhvervsmæssig situation i Grønland for grønlænderne.

Man kan vel også sige, at en eventuel udvinding af olie har stor betydning for et kommende hjemmestyre, idet dette er og kan være medvirkende til at skabe den nødvendige økonomi for hjemmestyret.

Jeg ved godt, at man spørger, hvorfor der nu skal tales om hjemmestyre, og hvorfor dette skal gennemføres, idet Danmark jo har påtaget sig forpligtelser og også efter de bemærkninger, der er kommet i kommissionsbetænkningen, har gjort en hel del for udviklingen i Grønland. Jeg forstår imidlertid ganske udmærket bevæggrundene for ønsket om et hjemmestyre.

Selv om vi kan og skal betragte hele Danmark som ét, må vi erkende, at der er forskel på befolkningen i Syddanmark og i Grønland. Det er den forskellige oprindelse, der nu og da har skabt problemer, selv om vi kan være enige om, at det ikke må være årsagen.

En anden ting er imidlertid også den store geografiske adskillelse mellem Syddanmark og Grønland. Selv om man i dag udvikler hurtige forbindelser med skibe, fly, telefonforbindelser m. v., er afstanden og de vanskelige forhold alligevel så store, at der gang på gang er problemer. Jeg oplevede det selv i 1970 under et besøg i Grønland, hvor man fra Godthåb radio beklagede sig over vanskelighederne med at få stof frem fra Danmarks radio til udsendelser, og ydermere må man vel også konstatere problemerne, som

mange danskere nok ikke forstår, med selve kommunikationen i Grønland, nemlig på grund af transportforholdene, de store afstande og hermed altså også den manglende udbygning af transmissionsnet for Grønlands radio, som jeg har været inde på.

Et andet problem er sproget. Jeg forstår udmærket grønlændernes problem med hele tiden at skulle overføre tankerne fra dansk til grønlandsk og omvendt, idet der er store sproglige forskelle. Dette kan også være medvirkende til, at man ønsker en større indflydelse på, hvorledes f. eks. undervisningen skal foregå.

En anden ting er vel nok, at grønlændernes følelse over for den udvikling, der er sket, også er et problem. Mit indtryk er, at grønlænderne siger, at selv om der er sket en udvikling i Grønland, er den udelukkende sket på dansk foranledning, og det er danskere, der har skabt denne udvikling, samt at de ikke selv har haft nogen indflydelse herpå.

Det er yderst beklageligt, når en sådan følelse opstår, men den er nok forståelig, når man ser på forholdene deroppe. Dette har også været med til at give grønlænderne en vis passivitet i mange forhold, som også nævnt af hr. Lars Emil Johansen, både på det lokalpolitiske og det landspolitiske plan, og dette er ikke ønskeligt, tværtimod.

Jeg er i høj grad tilhænger af at få hjemmestyret gennemført, men er samtidig glad for bemærkningen i betænkningen fra kommissionen, som jeg håber dækker grønlændernes mening som helhed, at grønlænderne trods hjemmestyre ikke ønsker løsrivelse, men stadig væk betragter sig som en del af Danmark og dermed også en fuldt forpligtet del af Danmark.

Hvis man ser på det foreløbige betænkningssudkast og de ting, som af kommissionen er fremført som ønsker om særanliggender, kan man tage forskellige ting frem og sige, at det må være rimeligt at imødekomme dem.

Det er klart, at grønlænderne ved et hjemmestyre selv må arbejde videre på deres styrelsesordninger for de enkelte kommuner og landsråd, og at man ikke fremover fra Danmark skal dirigere og lovgive om dette. Det er også forståeligt, at man ønsker dispositionsret over de direkte og indirekte skatter og afgifter for Grøn-

[K. J. Mortensen.]

land, nemlig til brug for en finansiering af de forskellige ting, så man kan blive mere uafhængig af Danmark, end man er i øjeblikket. Jeg tror, at det altid vil være sådan, at det er utilfredsstillende at leve af tilskud fra Syddanmark.

Skolevæsenets styrelse mener jeg også kan tages med som et særanliggende. Jeg tror, vi må erkende, at problemerne skolemæssigt i Grønland er anderledes end i Syddanmark, og at det derfor også må være rimeligt, at det bliver et særanliggende. Ligeledes med de kulturelle spørgsmål.

Under særanliggende er også anført i delbetænkningen jagt- og fredningsspørgsmål, og det må jeg finde rimeligt er et særanliggende. Det må være sådan, at grønlænderne selv afgør problemerne vedrørende jagt og fiskeri, idet vi må erkende, at grønlænderne også fra gammel tid har været et fangerfolk, og derfor må det være sådan, at de selv afgør, hvordan jagttilladelser skal udstedes, således at der ikke i Grønland, hvis det bliver et turistland, som der kunne være noget der tyder på, pludselig sker det, som vel nok er sket herhjemme, at tilladelserne til jagt og fiskeri er gået til velstillede mennesker fra helt andre områder. Jeg har imidlertid den forhåbning, at et fremtidigt hjemmestyre vil tage hensyn til de jagt- og fredningsbestemmelser, der er gældende normer inden for det internationale, så man undgår udryddelse af dyrearter.

Dispositionsretten over råstofferne finder jeg også at man må løse på en sådan måde, at den bliver givet til hjemmestyret, og det er bl. a. også derfor, når vi går ind for udstedelse af koncessioner på nuværende tidspunkt, at vi har fæstet os ved, at det kun er en lille del af området, der gives rettigheder til.

Der vil derfor for det fremtidige hjemmestyre blive vide muligheder for at gå ind i arbejdet med, i hvilket omfang man ønsker yderligere koncessioner, for det må nok være af interesse for Grønland, at de strækker sig over en længere tid, fordi jeg ved, at indtægterne i allerhøjeste grad kan gøre gavn fremover, når man skal udvikle Grønland.

Jeg mener, at der er store problemer i forbindelse med industri. Jeg har oplevet fiskehermetikfabrikker, der kun arbejder

korte tider af året på grund af problemerne med tilførslen. Hvis man havde frysehuse og kunne oplagre dér, kunne man strække arbejdsæsonen og dermed de muligheder, der blev givet grønlænderne, væsentligt længere.

Derfor mener jeg også, at vi stadig væk skal arbejde videre med problemerne om hjemmestyre, og jeg mener også, at danske politikere bør gå ind for disse tanker, men jeg må afvise ønsket fra SF over for ministeren om en udskydelse af udstedelse af koncessionerne, idet jeg tror, at det kan forsinke udviklingen også i Grønland, og jeg må derfor også afvise den af hr. Lars Emil Johansen foreslåede dagsorden.

Holger Hansen (V):

Venstre kan erklære sig enig med Grønlandsministeren i hans konklusion af svaret på forespørgslen fra socialistisk folkeparti. Vi er af den opfattelse, at den politik, der på dette område har været lagt til rette igennem en årrække med tilslutning såvel fra landsrådet som fra det i mineloven nævnte folketingsudvalg, bør videreføres. Jeg er forbavset over, at socialistisk folkeparti har fremført denne sag til drøftelse i folketinget. Jeg er måske endnu mere forbavset over, at ordføreren for forslagsstillerne, hr. Lars Emil Johansen, på nuværende tidspunkt ønsker at forsøge at ændre den politik, som landsrådet og som allerede nævnt folketinget har været enig om.

Jeg husker, at socialistisk folkeparti så sent som i foråret 1974 erklærede sig enig i og tilfreds med den betænkning fra koncessionsudvalget, der da forelå, og som blev tilstillet og forelagt for det særlige folketingsudvalg, ligesom folketingets medlemmer, som det allerede er sagt af ministeren, blev gjort bekendt med denne sag på det tidspunkt. Dengang var der ikke i socialistisk folkeparti betænkeligheder. Jeg tør måske endda give udtryk for den opfattelse, som jeg i hvert fald fik, at socialistisk folkepartis medlem af udvalget dengang, det ærede medlem hr. Poul Dam, delte det daværende udvalgs tilfredshed med det arbejde, der lå, og tiltrådte — og det er jo væsentligt — at ministeren for Grønland gik videre efter den procedure og tidsplan, som hele tiden havde været forudsætningen.

For et års tid siden, da vi var midt i olie-krisen, var der røster fremme om at frem-

[Holger Hansen.]

skynde olieeftersøgningen. Der kom også fra nogle sider ønsker om at inddrage nye områder af Grønland i olieeftersøgningen.

Den daværende regerings stilling såvel i foråret som i efteråret 1974 var den, at det var rigtigt at fastholde den stramme linje på dette vigtige område, uanset at oliekrisen uægtelig havde aktualiseret et dansk ønske om at skaffe sig rådighed inden for riget over energikilder, således at Danmark kunne være mere uafhængig af den internationale udvikling på dette område.

Uanset dette var det regeringens, og jeg forstod også folketingsudvalgets opfattelse, at den politik, der var lagt til rette, var rigtig, og at den uanset de ændrede tilstande, prismæssigt og på anden måde, der var indtrådt i mellemtiden, burde fastholdes.

Venstre er af den samme opfattelse i dag. Det vil for det danske rige være af uvurderlig betydning at have rådighed over energiresourcer, uanset om disse ressourcer måtte findes i Nordsøen eller i Grønland eller et andet sted i det danske rige. Det må være klart for enhver, at Danmark må prøve at skaffe sig disse ressourcer. Vi har hidtil i Danmark lagt vor politik til rette på en sådan måde, at vi forsøgte at have fast grund under fødderne, før vi tog det første skridt. Derfor varede det ganske længe, inden vi kom i gang, og det er jo også blevet kritiseret.

Jeg vil også gerne tilbagevise den kritik, der nu lyder fra visse sider, af, at vi nu går for hurtigt frem. Det vil for Grønland være overordentlig ønskværdigt, hvis det blev muligt at skabe alternative erhvervs- og beskæftigelsesmuligheder deroppe. Også af den grund vil jeg finde det meget forkert, hvis vi nu i sidste øjeblik ændrede politik på dette område. Det ville forskertse nogle muligheder for det grønlandske samfunds udvikling. Jeg tror heller ikke, at det ville kunne forstås i det grønlandske samfund, hvis Danmark nu, hvor der ligger ansøgninger med væsentlige investeringer tilrettelagt i de kommende år, udskød det videre arbejde med dette til en uvis fremtid.

Forslagsstillerne prøver ligesom at kæde koncessionspolitik sammen med ønsker om hjemmestyre. Venstre mener ikke, at disse to spørgsmål kan kædes sammen eller gøres afhængige af hinanden.

Må jeg, inden jeg siger nogle bemærkninger om det, der er den anden del af forespørgselsens tekst, sige til hr. Lars Emil Johansen, som heroppefra ligesom gav det udseende af, at man, de ansvarlige — jeg ved ikke nøjagtig, hvem hr. Lars Emil Johansen hentyder til — ikke gerne lyttede til den tale og den kritik, der måtte komme fra de politikere i Grønland, som er modstandere af det ene og det andet og eksempelvis af denne politik. Jo, det vil naturligvis ansvarlige politikere lytte til, men deri ligger jo ikke, at ansvarlige politikere i denne sag eller i andre sager alene skal lytte til og rette sig efter en gruppe politikere i Grønland, som har den modsatte opfattelse af den, flertallet har. Det ville dog vist være at tolke demokratiets væsen meget besynderligt. Mig bekendt har landsrådet løbende fulgt dette her og har været indforstået hermed, og det er da klart, at landsrådets forretningsudvalg ville ikke have givet sin tilslutning, såfremt man fandt, at man ikke fra ansvarlig side i Danmark, hvem det så måtte være, havde lyttet efter de synspunkter, der måtte blive fremsat. Jeg synes altså, at hr. Lars Emil Johansen ligesom skulle erkende i denne debat, at han ikke alene har monopol på den grønlandske mening, men er en røst blandt andre, såvel som vi andre er en røst blandt de mennesker, vi repræsenterer.

Må jeg sige om anden halvdel, hjemmestyretankerne, at det er indlysende, at et grønlandsk hjemmestyre ville have et bedre fundament, såfremt der i Grønland fandtes et bredere erhvervsgrundlag. Det er klart, at et hjemmestyre ville have bedre muligheder, såfremt Grønlands økonomi hvilede mere i sig selv, end tilfældet er i øjeblikket, men jeg mener ikke, at et grønlandsk hjemmestyre skal vente på, skal vi sige de økonomiske forudsætninger, for så kan det vare for længe, og det mener jeg ikke der er tid til.

Venstre går altså ind for, at det grundlag, der nu er lagt ved hjemmestyreudvalgets betænkning i februar, på den ene eller den anden måde videreføres med det mål, som vi har sagt det så ofte, at flytte beslutninger fra Danmark, fra centraladministrationen her til det grønlandske samfund. På hvilken måde og efter hvilken tidsplan det skal ske, kan vi ikke vide, før vi kommer længere

[Hjalger Hansen.]

med vurderingen af det grundlag, jeg nævnte før, nemlig hjemmestyreudvalgets betænkning.

Jeg tror, at det fortsat i mange år fremover vil være nødvendigt, at der overføres væsentlige kapitaler fra det danske samfund til det grønlandske samfund. Jeg mener, det vil være muligt at skabe et system, hvor en sådan kapitaloverførsel kan finde sted inden for et hjemmestyres rammer, men jeg tror, det vil være lettere, hvis der til den tid vil være mulighed for olieindtægter eller indtægter fra anden minevirksomhed.

Der står i mineloven, som det også er nævnt i debatten allerede — jeg tror, det var af det ærede medlem hr. K. J. Mortensen — at overskud skal tilfalde det offentlige, og det er tilkendegivet i forbindelse med minelovens vedtagelse, at herved tænkes på en fordeling mellem statskassen og landskassen af eventuelle midler.

Jeg har i november måned 1974 i et møde med landsrådets forretningsudvalg haft den første drøftelse af dette problem, og jeg har af Grønlandsministerens indlæg i dag forstået, at disse drøftelser er fortsat, for så vidt angår det aktuelle overskud fra den igangværende minevirksomhed i Grønland.

Det, jeg har fornemmet der lå bag denne forespørgsel, der er stillet af socialistisk folkeparti, er, at man ville forsøge at bruge oliepolitikken, eller skal vi nøjes med at sige koncessionspolitikken, for vi ved jo endnu ikke, om der er nogen olie, at bruge denne koncessionspolitik til at presse folketinget ind i en hjemmestyrepolitik. Jeg vil gerne sige, at det er min opfattelse, at dette hverken er rimeligt eller nødvendigt. Jeg tror, folketinget vil være lige så interesseret som landsrådet i at finde en løsning, som tilgodeser de ønsker om større indflydelse på og større ansvar for egne sager, som grønlænderne måtte have. Jeg føler mig overbevist om, at dette ting vil have denne indstilling, når de afgørelser skal træffes.

Derfor er jeg skuffet over, at SF har villet stille denne forespørgsel. Den var unødvendig, og den bør ikke få indflydelse på den danske politik på de to vigtige områder, som er omtalt i forespørgsels tekst. Vi bør fastholde den linje, der er lagt på koncessionsområdet, og vi bør fortsætte den linje,

som nu under tre regeringer har været fastholdt med ønsket om en udvikling frem mod et grønlandsk hjemmestyre.

Må jeg til slut blot gøre opmærksom på, at venstre kan ikke stemme for den af hr. Lars Emil Johansen foreslåede dagsorden. Vi agter at stemme imod.

Dohrmann (FP):

Det står helt klart, at i takt med at folketinget år efter år har bevilget flere og flere penge til Grønland, er utilfredsheden og grønlændernes mindreværdsfølelse vokset tilsvarende. Grønlænderne føler sig i dag som en slags magtesløse tilskuere, som med undrende øjne betragter hele den udvikling, som foregår omkring dem.

En ting har man glemt, og det er hensynet til den grønlandske befolkning. Planlægningen, ansvaret, hele administrationen har man overladt enten til embedsmænd her i København eller også til udsendte danskere i Grønland. Vi har både her i Danmark og i Grønland opbygget et fantastisk administrationsapparat. Vi sender hundredvis af udsendte derop. Vi bygger boliger, og en tredjepart af disse boliger bliver besat af udsendte. I skolerne undervises der hovedsagelig af danske lærere. På grund af den store forskel, der er på det danske og det grønlandske sprog, kan børnene overhovedet ikke, i hvert fald ikke i de første år, følge med i den undervisning, der foregår. Man har med andre ord forsømt undervisningen, oplæringen, af grønlænderne.

Foruden disse ting kommer så den store forskel, der er på grønlandsk kultur, grønlandsk tankegang og i hele taget den opfattelse, som grønlænderne har. Vi er to vidt forskellige folk. Vi har prøvet på mere eller mindre at fordanske grønlænderne. Nu begynder så især de unge grønlændere at spørge sig selv: hvad er det egentlig, som foregår i vores land? Og selv om mange vil opfatte det anderledes, betragter jeg det som et sundhedstegn. Intet er så deprimerende som passive mennesker, og derfor må vi danskere ikke forsøge at lukke øjnene for, hvad der virkelig ligger bag de grønlandske tanker om øget selvstyre.

Med hensyn til oliekoncessionerne på Grønland mener jeg ikke at der er gjort noget forkert. Jeg mener heller ikke, det er noget, der er blevet forceret. Det skal jeg

[Dohrmann.]

ikke komme nærmere ind på, fordi jeg synes, det var en udmærket redegørelse, ministeren gav desangående. Det må ikke blive forsinket, bl. a. fordi jeg tror, at hvis man finder olie i Grønland, ligger der måske en løsning deri af mange af de store problemer, som ligger deroppe. Men jeg mener samtidig, at hele Grønlandspolitikken hurtigst muligt må tages op til en nyvurdering. Vi er nu nået dertil, hvor grønlænderne bedre end danskerne selv er i stand til at tilrettelægge deres fremtidige tilværelse. Henhørende under denne nyvurdering hører naturligvis også olie og mineraler.

Vi må have Grønlands fremtidige status fuldstændig afklaret. Ingenting skal fordunkles eller stikkes under bordet, og hvis jeg må prøve at komme med min mening om, hvordan det skal foregå, så mener jeg, at for fremtiden må det, der bliver bevilget her fra folketinget, sendes ubeskåret til Grønland og fordeles og bruges af grønlænderne, som de selv ønsker det. Derved vil mange af de nuværende problemer kunne løses på en rimelig og retfærdig måde. For eksempel kunne hele det begreb, som hedder fødestedskriteriet løses, og under fødestedskriteriet hører også lønpolitikken. Antallet af udsendte og deres løn kunne fastsættes af grønlænderne. Administrationen ville blive reduceret, og grønlænderne ville få et meget større ansvar og større selvbestemmelsesret, end de har i dag.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at de beslutninger, som dette folketing har truffet før, er jeg helt sikker på er truffet i den bedste mening, men én ting er — det ser vi jo gang på gang — hvad der er meningen og hensigten her fra folketinget; når det skal til at udføres i praksis, går det tit lidt anderledes. Jeg håber dog, at den gode vilje, som før har været til stede vedrørende Grønland, fortsat vil være til stede, når vi nu nødvendigvis må have det hele op til en nyvurdering.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at den foreslåede dagsorden stemmer vi imod.

Svend Haugaard (RV):

Tak for redegørelsen. Mit parti er helt enig i redegørelsens konklusion. Jeg kan derfor med det samme afvise den foreslåede dagsorden, og så kunne jeg sådan set stoppe

dermed. Jeg vil nu alligevel give et par tilføjelser. Dog vil jeg ikke, som især hr. K. J. Mortensen gjorde det, gå ind på en almen Grønlands- og hjemmestyredebatt. Den mener jeg vi skal have ved en senere lejlighed.

Men lad mig slå fast, at alle parter i koncessionsspørgsmålet, både grønlandske og danske, er blevet løbende orienteret, at der ikke har været nogen kritik, hverken fra dansk eller grønlandsk side af koncessionsbetingelserne, som er blevet betegnet som verdens strammeste, at der er lagt meget stor vægt på miljømæssige sikkerhedskrav — og jeg er helt enig i, at dette skal ske — samt at det grønlandske landsråd har drøftet betingelserne, miljøproblemerne og tidsforløbet og givet grønt lys, herunder også hr. Lars Emil Johansen. Dog er det det grønlandske landsråds forudsætning, at det bliver en tilbageholdende, gradvis, langsigtet og velkontrolleret udvikling. Også heri er jeg enig.

Det, der sker, er netop, hvad man dér har forudsat; det er kun en meget beskedent del af soklen, man tager fat på at undersøge, og det sker i høj grad som en velkontrolleret udvikling.

Herefter var det ganske selvfølgelig, at man måtte sætte det i gang. Der blev udbudt, og en hel del har reflekteret, vel egentlig flere, end man på forhånd under hensyn til de stramme betingelser næsten havde turdet håbe på. Så kan man ikke i sidste øjeblik komme og sige: nej, vi har fortrudt det, nu slår vi bak; nu har en enkelt, hr. Lars Emil Johansen, fået betænkeligheder, og dermed må man så ændre hele forløbet. Det er kommet lidt pludseligt med denne ændring i indstillingen. Hvis vi gjorde det, ville det være lidet værdigt, og det ville ude i verden blive betegnet som en meget umoden fremgangsmåde.

Noget andet ville være, hvis der undervejs var dukket uforudsete ting frem, eller hvis det grønlandske landsråd som helhed havde ændret sin holdning. Da var der i hvert fald grundlag for, at man her i folketinget skulle drøfte indstillingen. Men det er netop ikke tilfældet, som flere har fremhævet det.

Jeg synes, det er lidt ejendommeligt, at hr. Lars Emil Johansen på SFs vegne vil have folketinget til at ændre, hvad landsrådet har tilsluttet sig. Jeg synes også, det er

[Svend Haugaard.]

lidt ejendommeligt, at hr. Lars Emil Johansen her i dag taler, som om han havde et flertal i det grønlandske landsråd bag sig, hvad han jo netop ikke har.

Udbygningen af Grønland koster det danske samfund meget store beløb. Det tager vi uden at blinke, vi har forpligtelserne, og vi vedkender os i høj grad vort ansvar. Men vores økonomi er ikke så god, at det er uden interesse for os, om vi ud i fremtiden kan få en delvis dækning af de udgifter, vi har, eller måske hel dækning, det ved vi ikke, og der bør også ud fra grønlandske hensyn være interesse og forståelse herfor.

Der tales meget om hjemmestyre og med rette, og mit parti er meget åbent over for en drøftelse af, hvordan et sådant hjemmestyre skal tilrettelægges, og hvilket indhold det skal have. Vi er enige i, at beføjelserne skal overgå til grønlandske myndigheder i takt med ansvarlige grønlandske ønsker. Der er sket meget store fremskridt på området, og det har været mit indtryk fra de forhandlinger, der har været i Grønlandsrådet, at de grønlandske repræsentanter i hvert tilfælde ikke har presset på, for at det skulle gå hurtigere, end det er gået i de senere år. Jeg tror, det er meget vigtigt, at det går i takt med de muligheder, man har for at magte det; det må nemlig ikke mislykkes.

Hvis der bliver truffet beslutning om, at Grønland om år overgår til egentlig hjemmestyre, mener jeg i høj grad, det også har interesse for grønlænderne selv at vide, om dette skal være på grundlag af fortsat danske tilskud, eller det skal være på grundlag af en økonomi fremskaffet ved råstovværdier fra det grønlandske land- eller sokkelområde. Derfor er det rigtigt at begynde en eftersøgning. Det har interesse for begge parter, og det må også i høj grad have interesse for Grønland ud fra spørgsmålet om beskæftigelse. Der er tilstrækkelig arbejdsløshed, og det må have overordentlig stor interesse, om man kan finde beskæftigelsesformer.

Ingen ved sikkert, om det er det rette sted, man tager fat på at søge, og de rette parceller, der er udbudt. Måske vil det vare år, før vi ved det, måske vil der aldrig blive fundet noget, men det er i hvert tilfælde værd i dag at prøve på at finde ud af, om der ad åre findes værdier, som kan få betyd-

ning for den videre udbygning også i Grønland.

Jeg er derimod enig i, at tiden er inde til, at vi skal se at få truffet mere langsigtede aftaler om, hvordan eventuelle fremtidige udgifter og indtægter skal deles imellem Grønland og Danmark. I forbindelse med udgifterne indtil da må jeg måske minde om den forøgelse af overvågningsopgaver, der kan komme, hvis det økonomiske søterritorium udvides så stærkt, som det nu drøftes på internationalt plan. Det bør man nok også have i erindring.

Som helhed må jeg sige om SF's forespørgsel, at hvis man ikke anede hensigten, måtte man undre sig. Dermed være ikke sagt, at vi ikke i høj grad har behov for en Grønlandsdebat, en hjemmestyredebat. Den imødeser jeg gerne, og ved den lejlighed mener jeg der er grund til at svare hr. Dohrmann på adskilligt fra hans indlæg for et øjeblik siden.

Lembourn (KF):

Man må spørge: hvad er egentlig begrundelsen for denne forespørgsel? Man kunne for det første tænke sig, at forespørgerne har en formodning om, at de, efter at en hjemmestyreordning var gennemført, havde bedre tekniske og ekspertmæssige muligheder for at bedømme koncessionsordningerne end dem, som vi har haft til rådighed, mens de er blevet udarbejdet. Det kunne jo være en begrundelse.

Nu sidder både hr. Lars Emil Johansen og hr. Poul Dam i Grønlandsrådet, og de har begge i mange år haft lejlighed til at følge hele Grønlandspolitikken. De ved udmærket, hvor grundigt man har arbejdet med koncessionsordningerne, de burde i hvert fald vide det, for de har haft al mulig adgang til at få de oplysninger, de måtte ønske. De ved, hvor utrolig omhyggeligt der er blevet arbejdet med dette her. I 6 år er det blevet gennemdrøftet, og de embedsmænd, som har haft med det at gøre, har bestemt ikke ligget på den lade side med hensyn til at skaffe koncessionsordninger, som var så fordelagtige som overhovedet muligt. En sådan ekspertise er der næppe grund til at tro man vil råde over i samme grad eller i højere grad efter gennemførelsen

[Lembourn.]

af en hjemmestyreordning, så det kan altså ikke være begrundelsen.

Så kunne man tænke sig, at begrundelsen var den, at man synes, at koncessionsordningerne var dårlige, og at de ikke i tilstrækkelig grad tilgodeså det offentliges interesser. Hvis forslagsstillerne havde gjort sig den ulejlighed at spørge folk, som har forstand på disse ting — det har de nok ikke, siden de stiller forespørgslen — ville de have fået at vide, at der ikke blandt samtlige koncessioner i verden med hensyn til olie findes én, der er så skrap som den, det er lykkedes de danske myndigheder at få etableret. Så det kan altså heller ikke være begrundelsen.

Så kunne man tænke sig en tredje begrundelse, at man slet ikke ønsker overhovedet at få olie bragt op, hvis der ellers er olie, og det var noget af det, som hr. Lars Emil Johansen var inde på, altså et miljøhensyn og et ønske om en lavere vækstrate i Grønland.

Nu er det imidlertid sådan, at det er just de samme personer, som er stærkest engageret i hurtigst muligt at få hjemmestyreordningen gennemført, som også er de stærkeste modstandere af at give oliekoncessionerne. Det er jo lidt ejendommeligt.

Nu skal det indrømmes, at i det forhandlingsoplæg, vi har fået om hjemmestyre i Grønland, er man indstillet på, at man vil overtage noget mere af finansieringen af de grønlandske udgifter, men det, man vil overtage, er unægtelig ikke imponerende, men all right, man erkender dog, at der må være så meget politisk anstændighed i kravet om selvstyre, at man også selv bidrager til foretagendet. Hvor skal de penge komme fra? Der er ikke ret mange her i salen, der ved mere end netop hr. Lars Emil Johansen om, hvor uhyre vanskeligt de grønlandske erhverv er stillet økonomisk, og hvor få indkomstmuligheder der er. Så hvis man er så interesseret i denne hjemmestyreordning — som jeg i øvrigt synes vi skal arbejde for, og som jeg principielt mener er helt rigtig at gennemføre — hvis man ønsker den og ønsker den hurtigt, må man da netop have den opfattelse, at så må man også prøve at skaffe sig nogle finansieringsmuligheder. Vi ved godt alle sammen, at dér, hvor der er bedst mulighed

for at finde dem, er netop inden for mineområdet, så det kan heller ikke være begrundelsen.

Så kunne der være en fjerde begrundelse. Man kunne tænke sig, at man sagde: ja men hvad rager oliekrisen og energikrisen Grønland? Og hvad kommer det os ved, at Danmark er et særdeles sårbart land netop på dette område? Det kommer ikke os ved. Men det kan ikke være tilfældet, fordi vi har netop med fuld grønlandsk tilslutning her i tinget vedtaget nogle forsyningslove, som skal gøre det lettere for Grønland i en eventuel ny oliekrisesituation at klare sig igennem. Jeg vil da også tro, at der må være en hel del mennesker i Grønland, som gerne vil vise den solidaritet med Danmark, at man i en krisesituation prøver at gøre, hvad man kan, og at man i en krisesituation for hele verden med hensyn til energiproblemet ikke vil unddrage sig at være med til at hjælpe os ud af den; det gælder ikke mindst udviklingslandene. Så det kan næppe heller være begrundelsen.

Så er der faktisk ikke andre begrundelser tilbage end den, at hr. Lars Emil Johansen vil forsøge at skaffe sig en partipolitisk platform på denne sag, en platform for sine venstreorienterede holdninger, i Grønland. Olien skal bruges i det taktiske spil om den politiske magt i Grønland. All right, det er til at forstå. Det er politik, men så sig det, sig det lige ud, at det er det, der er meningen, og det må vi acceptere. Sådan er nu engang den politiske kamp. Man vil altså bruge disse metoder, man vil prøve at fremme en ny politisk holdning i Grønland og få tilhængere af den, og man vil bruge dette middel til det. Men så sig det lige ud. Det kan vi andre da godt forstå, vi, som har kendt til politik i mange år. Men dertil skal jeg altså bare sige, at det konservative folkeparti agter ikke at støtte det foretagende.

I den forbindelse vil jeg også gerne nævne en anden ting. Det kom ikke frem i hr. Lars Emil Johansens indlæg i dag, men det er kommet frem i den almindelige debat her i den sidste tid om Grønland, hvor det hævdes, at vi fører kolonipolitik i Grønland, og Grønlandsministeren er blevet udnævnt til koloniminister — jeg tror, det var en af VSerne, der var inde på det for nogen tid siden her i tinget. Jeg vil gerne sige til dem, der kører den kampagne, at det var grøn-

[Lembourn.]

lænderne selv, der ønskede Grønland åbnet i 1950. Det ønskede det grønlandske landsråd, og hvis man vil føre kolonipolitik, skal man gøre lige det modsatte. Kolonipolitik har altid været efter den opskrift, at man lukkede området for at holde befolkningen nede i uvidenhed, så de ikke fik tilstrækkelig uddannelse til at kunne gøre oprør. Det er kolonipolitik. Danmark har gjort lige det stik modsatte. Vi har bidraget med alt, hvad vi overhovedet kunne, i fuld overensstemmelse med samtlige grønlandske landsråd, for at åbne landet og industrialisere det. At resultatet ikke altid har været, som vi havde håbet det, er rigtigt, og jeg hører selv til dem, der har rettet kritik imod mange af tendenserne, ikke mindst koncentrationspolitikken og lokaliseringspolitikken. Jeg har altid selv ment, at tempoet var for hurtigt, det er rigtigt, men man skal ikke komme og sige til de mennesker, at de gjorde det af ond vilje. Det er usandsynlig uretfærdigt over for både de grønlandske og de danske politikere, der har bidraget til åbningen af Grønland, at sige til dem, at de gjorde det af ond vilje. De gjorde det ud fra en god vilje. Der er begået fejltagelser, det må man indrømme, men at skælde de mennesker ud for at have kolonisynspukter er meningsløst.

Det eneste, jeg kan acceptere i det, hr. Lars Emil Johansen har sagt i dag, er en vis angst for, at når man begynder på minedrift, kan man risikere, at vækstraten stiger for hurtigt, og at der kan komme miljøproblemer. Det kan han have ret i. Men netop fordi vi er blevet klar over det, netop fordi de politikere, både grønlandske og danske, som igennem mange år har beskæftiget sig med Grønlandspolitikken, er klar over de fejl, vi har begået hidtil, netop fordi vi er blevet virkelig opmærksom på den skade, vi kan gøre imod den grønlandske kultur og imod det grønlandske miljø, er det ikke rigtigt at komme med den kritik på dette tidspunkt. For vi ved, hvad vi har begået af fejl, og vi ved, at hvis vi sætter denne minedrift i gang, skal vi netop undgå det, som vi har gjort galt på alle de andre områder. Derfor er denne kritik helt forældet.

Jeg har fuld tillid til Grønlandsministeren. Jeg har kendt ham igennem mange år, hans arbejde her i folketinget og også hans ar-

bejde i Grønlandsrådet, og hvis der er noget, der ligger ham fjernt, så er det enhver form for lyst til kolonipolitik, og hvis der er noget, der ligger ham fjernt, efter den holdning han har indtaget i vore debatter i Grønlandsrådet, så er det, at der skal ødelægges noget i det grønlandske miljø, og hvis der er noget, der ligger ham nært — det har jeg hørt ham tale om mange gange — så er det, at vi skal gøre, hvad vi kan for at bevare den grønlandske selvstændighed, den grønlandske kultur og det grønlandske miljø.

Derfor er besættelser af Grønlandsministeriet, udskældninger af ministeren for at være koloniminister og mistanke om, at han gennemfører disse koncessioner bare ud fra et groft profitmæssigt synspunkt, meningsløse, og de, der kommer med den slags ting, burde vide bedre.

Det konservative folkeparti kan derfor ikke tilslutte sig forespørgselsens mål, og vi agter at stemme imod den foreslåede dagsorden.

Svend Erik Sørensen (KrF):

Grønland er et vidunderligt land. Det tror jeg alle vi, der har været deroppe kortere eller længere tid, vil skrive under på. Et stolt og trodsigt land, som stiger af det åbne vand, skrev biskop Ludwigs under et besøg deroppe. Det Grønland har Danmark i århundreder haft et stort og ofte tyngende ansvar for. Mange fejltrin er begået, og ofte har der også af udsendinge fra Danmark været vist et dårligt eksempel til efterfølgelse.

Mit parti vil nødigt medvirke til, at der i den aktuelle sammenhæng, når det gælder oliekoncessionerne, begås endnu et fejltrin, men det mener vi heller ikke der er tale om. Meddelelsen af koncessionerne nu har et betydeligt flertal i landsrådet bag sig, og der er som nævnt af Grønlandsministeren gjort et yderst grundigt undersøgelsesarbejde, men man følger også et forud lagt og godkendt tidsskema, og proceduren vil, kan vi forstå, blive yderligere drøftet på det kommende landsrådsmøde.

Grønlands befolkning er, så godt som kommunikationen tillader det deroppe — der burde jo være direkte transmission i dag — blev løbende orienteret. Da der ikke ved tildelingen er foregrebet noget med hensyn til den kommende hjemmestyreordning,

[Svend Erik Sørensen.]

som vi fuldt ud kan tilslutte os og meget gerne vil være med til at fremme, og heller ikke med hensyn til fordelingen af indtægterne ved olieudvindingen, hvis der findes olie deroppe, fordelingen på henholdsvis landskassen og statskassen, så mener mit parti ikke, at olieprojekterne skal forsinkes yderligere. Vi finder det også ejendommeligt, at hr. Lars Emil Johansen faktisk med sin forespørgsel og med denne dagsorden, vi nu har på bordet, prøver på at sabotere landsrådets afgørelser, samtidig med at man taler om, at man vil fremme Grønlands selvstændighed.

Kristeligt folkeparti forstår, at denne sag optager alle i Grønland. Den bør også optage alle i dette ting — vi burde være mange flere her i eftermiddag — og alle dem, vi repræsenterer. Vi ved jo fra lande, hvor der udvindes olie, at der gribes dybt ind i en lang række forhold, dybt ind også i folkets sjæl. Vi behøver blot at tænke på udviklingen oppe i Norge, der kun lige er begyndt, og hvor glæden over det rige oliefund derude på Ekofisk har været forbundet med bekymringer med hensyn til Norges kultur i kommende dage og år.

Hr. Lars Emil Johansen tager nok fejl, når han hævder, at der indtil nu kun har været tænkt på teknik og penge. Mit parti og sikkert mange med os vil fortsat være vågne over for de menneskelige aspekter i denne sammenhæng, men vi mener, at ingen bedre end grønlænderne selv kan sætte ind her og bør gøre det. Der ligger en mægtig udfordring til landsrådet, til alle ansvarlige i Grønland og også, og ikke mindst, til Grønlands kirke og dens ungdomsarbejde og sociale arbejde i den udvikling, som er begyndt, og som, selv om den ikke må forceres unødigt, næppe lader sig standse.

Kristeligt folkeparti kan erklære sig enig med Grønlandsministeren i konklusionen af hans svar på forespørgslen, og vi må afvise dagsordenen.

Fuglsang (DKP):

Fra kommunistisk side synes vi, at det er et beskedent og rimeligt krav, når grønlænderne henstiller, at spørgsmålet om oliekoncessioner udskydes til efter gennemførelsen af en hjemmestyreordning. Vi vil støtte et

sådant krav og som følge deraf også stemme for den dagsorden, der er foreslået.

Lige så lidt som grønlænderne, og mange andre for øvrigt, forstår vi den hast, hvormed spørgsmålet tilsyneladende nu skal jages igennem, bl. a. også ret så kort forud for, at der skal være valg til det grønlandske landsråd.

Det, vi diskuterer her i salen i almindelighed og ikke mindst i denne sag i særdeleshed, er jo politik, og de ting, jeg måtte sige, og som andre siger, skal ikke udtrykke nogen bestemt kritik af Grønlandsministeren og ej heller af de embedsmænd, som har udarbejdet de koncessionsforslag, der ligger her. Men for mig at se er det meget, meget naturligt, at spørgsmålet om ejendoms- og rådighedsretten over Grønlands olie og andre naturlige råstoffer knyttes sammen med spørgsmålet om det grønlandske folks selvstyre overhovedet og med det udkast til en hjemmestyreordning, som netop er kommet, og som må betragtes som et led i en udvikling, der i stadig højere grad må øge det grønlandske folks ret til og mulighed for selv at forme sin fremtid.

Et af grundproblemerne i dette forslag er netop spørgsmålet om, hvilke områder der fremover skal betragtes som grønlandske særområder, og hvilke der er fælles med det øvrige Danmark. Det er jo ikke tilfældigt, at blandt særområderne nævnes netop ejendomsretten til jorden og til undergrunden. Det er vel for så vidt i naturlig overensstemmelse med, at jorden i Grønland i modsætning til hernelde stadig væk betragtes som en slags samfundseje. Men spørgsmålet her får en ganske særlig betydning i forbindelse med grønlændernes udvikling henimod større selvstændighed.

Grønland er ikke blot et smukt land, men det er også sådan, at det grønlandske folk så at sige lever på de menneskelige eksistensmuligheders yderste grænse. Vi har f. eks. kunnet konstatere de alvorlige følger af selv små klimaændringer. Men derfor kan et virkeligt selvstyre og en virkelig national udvikling af det grønlandske folk heller ikke adskilles fra, at grønlænderne selv får rådigheden over deres naturlige muligheder, deres jord og deres råstoffer.

Derfor betragter vi det som et ganske naturligt krav, at afgørelsen om udvindelsen

[Fuglsang.]

af olien i hvert fald udskydes, til en sådan hjemmestyreordning er gennemført, og jeg vil da gerne sige, at jeg forstår udmærket de mange unge, som særlig kraftigt går ind for disse krav; det er ikke mindst deres fremtid, det gælder. For øvrigt har vi tidligere, også hernede i denne del af Danmark, set, hvordan det netop var ungdommen, der gik i spidsen, når det gjaldt om at sikre deres lands nationale selvstændighed og fremtid. Men sagen er jo, at det i praksis vil være en illusion, om man gennemfører et formelt selvstyre og så samtidig på forhånd overlader væsentlige dele af folkets eksistensgrundlag til internationale koncerner til udnyttelse ud fra deres profitinteresser. Det vil komme til at betyde, at betydelige økonomiske midler, som er nødvendige for landets egen udvikling, føres bort fra landet.

Vi må heller ikke glemme den anden side af det, vi kalder dansk hjælp, med danske investeringer og andre former for dansk indsats på Grønland. Den kunne for os i temmelig vidt omfang også kaldes en hjælp til selvhjælp. For eksempel: hvad har Kryolitselskabet ikke ført ud af Grønland i de godt 100 år, det har været at tømme minerne ved Ivigtut? Og ved siden af mange gode, nyttige ting, som vi har ført til Grønland, har vi også påført grønlænderne nogle af civilisationens skavanker. Det gælder ikke blot alkoholisme og kønssygdomme, men man kan bl. a. sammen med indførelsen af indkomstskatten i de grønlandske blade læse om, at også deroppe opstår nu aktieselskaber, der minder noget om dem af samme art her i Danmark, der efterhånden er blevet et temmelig umoralsk begreb.

Dertil kommer at der ved denne olieudvikling findes mange, mange andre følger på andre områder, som vi vel næppe i dag er i stand til at overskue, jeg tænker på følgerne for fiskebestand og fiskeri, for den grønlandske natur og det grønlandske miljø som helhed, forureningsspørgsmål og adskillige andre ting.

Et selvstyre, hvor man på forhånd sælger betydelige dele af Grønlands naturrigdomme, ville være en endnu større illusion, end det var, da vi i sin tid gav Grønland en formel ligestilling med det øvrige Danmark som det, vi siden har kaldt Danmarks nordligste amt, samtidig med at vi på andre

områder opretholdt, hvad vi må kalde koloniale tilstande, f. eks. gennem opretholdelse af fødestedskriteriet med lønmæssige uligheder. Vi må jo også erkende, at vi har forsømt den opgave at hjælpe grønlænderne til at uddanne sig og udvikle sådanne tekniske, administrative, uddannelsesmæssige og andre kadrer og eksperter, som kunne afløse de udsendte danske, og som er forudsætningen for en fortsat udvikling frem imod virkeligt selvstyre.

Man fremhæver nogle gange de beskæftigelsesmæssige og uddannelsesmæssige muligheder for Grønland, som disse koncessioner kan medføre. Jeg tror også, man skal passe på ikke at overdrive dem. Det er trods alt ikke udelukkende positive erfaringer i så henseende, man f. eks. har haft ved Green-exselskabets minedrift ved Marmorilikminen. Og for øvrigt, heller ikke deroppe har man gennemført virkelig ligestilling og ligeløn.

Vi vil som sagt støtte grønlændernes krav om at vente med koncessionsaftaler til gennemførelsen af en hjemmestyreordning, og vi vil også senere for øvrigt advare mod at lukke kolonialudbytning og afhængighed ind ad bagdøren.

Jeg vil gerne sige, at for os er det et tungt ansvar, vi påtager os, hvis vi beslutter at sælge Grønlands jord og råstoffer, som netop er så afgørende for landets fremtid, for øvrigt ikke blot for grønlænderne, men også for os selv, til andre. Lærer vi ikke vore børn i skolen, at Danmark var et af de første lande til at afskaffe negerslaveriet? Skal så grønlænderne og vore egne efterkommere læse, at vi var blandt de sidste til helt at opgive kolonisystemet?

Arnfast (CD):

Som nyt medlem af det udvalg, der har beskæftiget sig med disse problemer, kan det være meget vanskeligt at vurdere dybden af de hensyn, der påberåbes, bl. a. i forbindelse med det nu fremsatte dagsordensforslag. Jeg må i den situation i høj grad basere mig på det repræsentative demokrati, som nu i 6 år har arbejdet med denne sag såvel her som i Grønland. Der er jo et klart flertal for ministerens indstilling, og debatten har også afsløret, at der er mange gode grunde for det. Det fører os til, at vi, når vi hører ord som magthavere osv., begynder at

[Arnfast.]

lede efter andre motiver, som vi jo også har hørt om i denne debat, og det giver os en vis skepsis over for dette dagsordensforslag.

Men jeg hæftede mig ved ordene fra ordføreren for forespørgerne, at grønlænderne kan risikere at komme i mindretal i deres eget land. Det vil nok være en uhyggelig tanke, og det kan godt gøre én betænkelig, og derfor vil jeg benytte lejligheden til her at spørge ministeren, om det egentlig er nødvendigt, at disse borer, som jo skal foregå søværts, og jeg forstår ved boreskibe o. lign., har baser på Grønlands jord. Det er jo netop gennem sådanne baser og alt det, der følger med dér, at der er en risiko for, at der pludselig vil komme en enorm tilgang udefra til Grønland. Jeg kunne også godt i den forbindelse rejse spørgsmålet, om det i givet fald ville være tilladt de virksomheder og befolkninger, som vi jo nu samarbejder med i EF, frit at flytte til Grønland. Det er ukendskab til forholdene, som får mig til at rejse dette spørgsmål. Jeg forstår på folk, der er blandt koncessionsansøgerne, at der i hvert fald ikke før 1978-79 vil være brug for baser, men jeg kunne egentlig godt tænke mig, at vi drog det ind i debatten.

Jeg tør derimod ikke gå ind for, vi skal udsætte boringen. Det er jo sådan, at vi kan risikere meget hurtigt igen at komme til at stå i en oliekrisesituation, hvor vi, som i øjeblikket ikke engang har 200 t olie om året, eller hvor meget det nu er, igen må stå og forsøge at få del i den fordeling af olie, som kan være til rådighed for de vesteuropæiske lande. I denne situation kunne jeg ikke tænke mig, at vi skulle være med i en sådan fordelingsforhandling og så møde argumentet: ja men I vil jo ikke engang bore i jeres eget område, skønt der er stor interesse for det. Alene af den grund må vi afvise det ærede medlems dagsordensforslag.

Steen Folke (VS):

Jeg vil gerne indlede med at citere den foreløbige hjemmestyrebetænkning, hvori der står:

„Med hensyn til råstoffer i undergrunden er udvalget af den opfattelse, at dette sagsområde er af så stor og afgørende betydning for et kommende grønlandsk hjemmestyre, at flertallet finder det naturligt at anse det for et særanliggende.

Da der imidlertid er en række aspekter af administrativ, teknisk og økonomisk karakter, som på nuværende tidspunkt gør det vanskeligt at overskue konsekvenserne af at lade et kommende hjemmestyre overtage området, er udvalget af den mening, at disse aspekter nu grundigt må kulegraves og klarlægges med henblik på at sikre størst mulig grønlandsk indflydelse og ansvar.“

Det er som bekendt en betænkning, der kom for, ja, er det et par måneder siden. Jeg tror ikke, man kan sige, at der i løbet af disse par måneder er sket denne omfattende kulegravning, der gør, at de betænkeligheder, der her er fremsat, ikke mere skulle have nogen vægt eller gyldighed. På den baggrund må man undre sig over, at medlemmer af det udvalg, som har afgivet denne delbetænkning, under de forhandlinger på Marienborg med Grønlandsministeren, der har været tale om, har tilsluttet sig og er gået ind på, at nu skulle uddelingen af koncessioner til olieeftersøgning i Grønland altså foregå. Jeg mener, at det er meget påfaldende og beklageligt, at medlemmer af landsrådet, som altså har været med til at skrive hjemmestyredelbetænkningen, derefter deltager i denne vidtrækkende beslutning. I den forbindelse synes jeg også, at det er, jeg havde nær sagt, lidt misliebigt, at det har været fremme, at i forbindelse med mødet blev det lovet landsrådet, at man ville få andel i hele den statslige andel, så vidt jeg har forstået, af det overskud, som er fremkommet i forbindelse med mineselskabet Greenex' virksomhed i Marmorilik, et beløb vistnok af størrelsesordenen 50 mill. kr. eller noget i den retning. Jeg synes, man dårlig kan undgå en mistanke om at det her er sådan en gulerod, der har skullet få også de grønlandske politikere til at gå med på nu at udvide mulighederne for udenlandske selskabers minedrift i Grønland.

Det har kendetegnet denne sag som de fleste andre sager, der har involveret det grønlandske landsråd, at landsrådet ikke har haft uvildig ekspertbistand i nævneværdigt omfang. I det hele taget er det et problem i hele den styreordning, vi har haft indtil nu, hvor landsrådet jo formelt har været taget med på råd i en lang, lang række tilfælde. I næsten alle væsentlige sager har man jo spurgt landsrådet om lands-

[Steen Folke.]

rådets mening om sagen, men landsrådets reelle muligheder for at tage stilling har altid været stærkt afhængig af den danske stats eksperter. Det er den danske stats eksperter, embedsmænd osv., der har siddet inde med hele den sagkyndige viden, og jeg mener, at det grønlandske landsråd altså på den måde i betydeligt omfang reelt har været sat ud af stand til at gå ind i en egentlig dialog med den overmægtige danske stat.

Det, som ligger i denne sag med oliekoncessionerne, er altså, at man nu vil give grønt lys for en række multinationale olie-selskaber, som skal have lejlighed til at søge efter olie og udvinde olie i Grønland. Der har allerede, så vidt jeg ved, foregået seismiske undersøgelser med henblik på olieeftersøgning i en del år, vistnok siden 1969, forestået af netop en række multinationale selskaber. Ganske vist er den danske stat vistnok blevet holdt løbende underrettet om resultaterne af disse undersøgelser, men det siger sig selv, at når de foregår i de multinationale selskabers regie, så er det disse selskaber, der bestemmer, hvilke oplysninger der skal gives videre til den danske stat.

Jeg mener, at en udlodning af oliekoncessioner på nuværende tidspunkt vil få meget alvorlige og langvarige følger for Grønland. Det har en lang række forskellige aspekter, dels er der de økonomiske aspekter ved sagen, dels er der jo ingen tvivl om, at det er ganske store beløb, der vil kunne tjenes i forbindelse med en eventuel olieudvinding i Grønland. Der vil altså blive tale om, at der vil blive bortført store profitter fra Grønland til forskellige multinationale selskaber, canadiske og amerikanske, sågar med dansk islæt, og forskellige andre.

Der vil derudover blive tale om en række miljømæssige konsekvenser, hvor jeg ikke føler mig overbevist om, at de foranstaltninger, der træffes, er tilstrækkelige til at sikre det grønlandske miljø. Der er bl. a. også spørgsmålet om, hvordan og hvor godt olieudvinding og fiskeri går hånd i hånd; det er jo ikke ukendt, at det grønlandske fiskeri spiller en stor rolle for den grønlandske befolkning.

Endelig er der de sociale konsekvenser af den udvikling, som man nu lægger op til med etablering af disse multinationale selskaber og anden form for minedrift og

olieudvinding i Grønland. Jeg mener, at man sådan set har fået illustreret problemerne ved alle disse ting igennem minedriften i Marmorilik. Man har set de økonomiske muligheder, der ligger i den slags projekter, hvor det jo viste sig efter det første års minedrift i Marmorilik, at Greenex kunne hjemføre et overskud på 76 mill. kr. og det vel at mærke, så vidt jeg har forstået, et selskab med en egenkapital på 150 mill. kr., altså det dobbelte af det, som selskabet fik i overskud det første år. Det må jo siges at være et ganske pænt resultat, selv vurderet efter sådan normale forretningsmæssige principper.

Derudover har man også i Marmorilik set problemerne med forurening. Der vælter affaldsspildevand ud i fjorden, og det er vel at mærke ikke nogen uskadelig forurening, der er tale om, men bl. a. forurening med tungmetaller i stor mængde. Så vidt jeg ved, er der foregået undersøgelser af denne forurening, men så vidt jeg ved, er disse undersøgelser ikke blevet offentliggjort. Hvis de er det, vil jeg gerne korrigeres. Hvis det er rigtigt, at de ikke er offentliggjort, så vil jeg egentlig godt spørge om, hvordan og hvornår man kan få adgang til disse undersøgelses resultater.

Endelig har udviklingen omkring Greenexforetagendet i Marmorilik også vist de sociale konsekvenser af den form for såkaldt udvikling af Grønland, der også her lægges op til. Jeg tænker på, at man udefra har indført den arbejdskraft, som skulle forestå minedriften, danskere, canadiere, og hvem det ellers er, man har indført til at foretage det fornødne, og den rolle, der tildeles grønlænderne, er en rolle som sådan gående til hånde, som opvartende, og hvad ved jeg. Det er i øvrigt i bedste overensstemmelse med den rolle, som grønlænderne i forbindelse hermed også er tildelt i den perspektivplan for Grønland, der kom for nogle år siden. Heri gøres der opmærksom på, at det er meget begrænset, hvilken beskæftigelse der kan skabes for grønlændere i forbindelse med en udvikling af minedriften, men man gør så opmærksom på, at der bliver en form for sekundær beskæftigelse inden for serviceerhvervene.

Her har vi det igen, den grønlandske befolkning som tjenere og opvartere af dem, danskere og andre, der kommer udefra. Det

[Steen Folke.]

er jo en rolle, som grønlænderne efterhånden har måttet vænne sig til og indstillet sig på igennem de sidste snart mange års udvikling. Det er vel bl. a. det, som får mig og andre til at tale om, at forholdet mellem Danmark og Grønland er et forhold mellem en kolonimagt og en koloni. Det vil jeg gerne gentage til benefice for hr. Lembourn og også prøve at forklare, at det, som jeg og mit parti og andre, der taler om den slags, mener, er ikke, at Grønlandsministeren eller den tidligere Grønlandsminister eller deres embedsmænd er nogle slette personer, som besidder sadistiske tilbøjeligheder og fornøjer sig med at undertrykke andre og den slags. Det er jo ikke det, der er tale om. Jeg har ingen grund til at tro andet, end at det er ganske udmærkede og respektable mennesker alle sammen. Det er ikke det, der er spørgsmålet. Det, der er sagen, er nogle jernhårde økonomiske kendsgerninger med hensyn til, hvordan vort samfund fungerer, hvor det danske samfund i årevis har ført en Grønlandspolitik, som har været med til at skabe en situation, der har undertrykt grønlænderne, som har medført, at den danske dominans i Grønland er blevet voksende, at danskere i stadig voksende omfang har sat sig fast som toneangivende inden for det grønlandske erhvervsliv og også inden for det politiske liv. Nu er vi i en fase, hvor man kunne sige, der er en form for overgang fra sådan et direkte kolonistyre til en mere indirekte nykolonial styreform, hvor grønlænderne får et vist hjemmestyre, men hvor den økonomiske dominans fra dansk side stadig væk vil være fremherskende, og her tænker jeg både på danske private og til dels den danske stats fortsatte rolle.

Jeg mener, der nu med denne sag med oliekoncessionerne lægges op til en cementering af udenlandske privatkapitalistiske foretagenders interesser i Grønland. Dette er efter mit bedste skøn ikke i den grønlandske befolknings interesse, og derfor mener jeg, at det er vigtigt, at vi har fået en debat om sagen her i dag.

Centrum-demokraternes ordfører spurgte, om man da ikke så måske bare kunne, hvad skal vi sige, frarøve grønlænderne olien, men uden at sætte sig fast med baser i Grønland. Det er muligt, det kan gøres så let og elegant, og så kan det egentlig også godt være,

at det alt i alt er mindre smerteligt for grønlænderne, end hvis man får alle de andre konsekvenser af en etablering af udlændinge i selve Grønland, men derfor synes jeg måske alligevel, at forslaget var nok så pudsigt.

Jeg vil til sidst gå lidt ind på, at ministeren i sin redegørelse her indrømmede, og det er egentlig en sjældenhed, at det i høj grad var af hensyn til syddanske interesser, at man nu pressede denne udvikling omkring oliekoncessionerne igennem, at det både var energipolitiske hensyn for Syddanmark og økonomiske hensyn for Syddanmark, som i høj grad vejede til, når man afgjorde denne sag. Det var egentlig en usædvanlig åbenhjertighed, fordi vi i næsten alle sager vedrørende Grønlandspolitikken ellers ustandselig hører, at alt, hvad der bliver gjort her fra dette folketing, kun bliver gjort af hensyn til den grønlandske befolkning. Det eneste, man ønsker, er at varetage den grønlandske befolknings vel. Nu hørte vi for en gangs skyld, sådan antydet i hvert fald, at der faktisk bliver varetaget nogle andre interesser, nemlig nogle syddanske økonomiske interesser i forbindelse med denne udvikling.

Jeg mener ikke, det i sig selv er særlig interessant, at jeg har den opfattelse, som jeg har redegjort for her også mere principielt, af forholdet mellem Danmark og Grønland. Det er mere interessant, at en hel del grønlændere har de samme synspunkter. Jeg mener, der er en modstand, der vokser frem i Grønland imod det danske kolonistyre, det være sig i dets mere direkte eller indirekte former, og at denne mobilisering blandt især unge grønlændere i voksende omfang antager, hvad man kunne kalde antiimperialistisk karakter, og er baseret på en forståelse af den økonomiske sammenhæng i forholdet mellem Grønland og Danmark.

Jeg vil godt til sidst lige have lov til at citere ganske kort fra Unge Grønlænderes blad „Avataq“, hvor det hedder:

„Den eneste drivkraft bag europæernes aktivitet gennem tiderne ved/i Grønland har været profitmotivet (fra den tidlige handelskapitalisme til den nuværende mere komplicerede nykolonialisme).“

Jeg mener, at det er en i det væsentlige korrekt beskrivelse af det, der har været hovedmotivet i forbindelse med vores, danskernes virksomhed i Grønland. Jeg mener,

[Steen Folke.]

at det er glædeligt, at der er en voksende modstandsbevægelse undervejs både blandt unge grønlandere i Grønland og her i Danmark.

Til allersidst vil jeg sige, at mange ordførere har været inde på, at det var påfaldende, at SF, som havde erklæret sig tilfreds med koncessionsbetænkningen for et års tid siden, nu havde skiftet standpunkt og gik imod det, der lå i den køreplan, der blev vedtaget dengang med SF's støtte. Jeg vil gerne hertil sige, at jeg synes, det er glædeligt, at SF på dette punkt har skiftet mening og nu vil være med til at forsøge at få udskudt beslutningen om tildeling af koncessioner. Det siger sig selv, at VS vil stemme for det af SF stillede dagsordensforslag.

Patursson (Færø.):

Lad mig først sige, at jeg er ganske enig i de af hr. Lars Emil Johansen fremførte synspunkter i denne sag. Jeg mener, at folketinget ikke kan acceptere, at Grønlandsministeriet skal være den besluttende myndighed, hvad tildeling af koncessionsrettigheder i Grønland angår. Den myndighed bør alene tilkomme det grønlandske folk og dets folkevalgte repræsentanter. Alt andet vil være en tilsidesættelse af alle demokratiske og folkeretlige principper, ja, tilsidesættelse af al anstændighed.

Vi har allerede en grønlandsk udtalelse i denne sag, nemlig i den foreløbige hjemmestyrebetænkning, som her er blevet citeret af den foregående taler, og som jeg derfor anser det for unødvendigt at gentage her.

Grønland er ganske vist et dansk amt, men Grønland er alligevel ikke Danmark, og det grønlandske folk er ikke det danske folk. Fra dansk side kniber det mange gange med at acceptere dette faktum. Grønlanderne er en selvstændig nation, der har krav på en selvstændig nations rettigheder, og det er Danmarks pligt i henhold til De Forenede Nationers vedtagne erklæringer at hjælpe og understøtte grønlanderne i deres bestræbelser for at opnå disse rettigheder. Disse bestræbelser har været i gang og er i gang, men ved beslutningen om, at Grønlandsministeriet skal have den besluttende myndighed i koncessionssager, har man slået brem-

serne i for denne naturlige udvikling, og det må meget beklages.

På havretskonferencen i Genève er der til behandling et forslag om rettigheder til havbunden. Dette forslag går ud på, at hvor det drejer sig om øer, der er under fremmed styre, skal havets rigdomme tilhøre vedkommende øers indbyggere. Dette er bl. a., hvad de grønlandske ønsker går ud på. De grønlandske naturressourcer bør tilhøre det grønlandske folk, og det alene bør have beslutningsmyndigheden over disse.

Der er nu stillet et dagsordensforslag, og dette forslag vil jeg støtte og anbefale til vedtagelse. Min stilling i denne sag er klar: en grønlandsk styreordning uden kompetence til at træffe endelige afgørelser om Grønlands jord og Grønlands kontinental-sokkel vil være en hånd mod det grønlandske folk. Det vil ikke være for tidligt, at der her i folketinget vedtages en principerklæring om, at det grønlandske sagsområde uden indskrænkninger eller forbehold af nogen som helst art overtages af de folkevalgte grønlandske organer i den takt, grønlanderne selv måtte ønske det.

De tilsyneladende venlige og landsfaderlige udtalelser, der her i salen er faldet fra forskellig side, kan sådan set være meget gode, men al denne snak hjælper bare ikke den grønlandske befolkning og er ikke andet end slet skjulte forsøg på at forsvare en forfejlet gammel dansk kolonipolitik over for et folk, der er på vej opad. Den danske politik over for Grønland er i det store og hele lige så forfejlet i dag som for over 200 år siden. En ændring kan bare ske ved, at man fra dansk side giver det grønlandske folk den hele bestemmelsesret og den fulde frihed.

Gert Petersen (SF):

Når man hører nogle af de taler, der er blevet holdt her om denne sag, så får man en fornemmelse af, at mange simpelt hen ikke rigtig er klar over, hvad det er, de foretager sig i forhold til, hvad der sker rundt omkring i verden i dag. Jeg mener, at man ved at køre den beslutning igennem, der er tale om her, krænker to grundprincipper, som vi ellers i almindelighed bekender os til, somme tider endda med megen rørelse, nemlig princippet om folkesuveræniteten og princippet om demokratiet.

[Gert Petersen.]

Jeg hørte godt, hvordan hr. Lembourn gjorde den omstændighed, at hr. Lars Emil Johansen har rejst spørgsmålet, til udslag af et politisk spil i Grønland. Det forekommer mig i dobbelt forstand en smule forargeligt, at hr. Lembourn nu begyndte at anvende ordet politik som noget nedsættende. Det var helt åbenbart, at det var noget nedsættende, det var noget, han sådan ville afpresse hr. Lars Emil Johansen en indrømmelse af at han gjorde sig skyldig i; tænk, det var politik det her. Altså nu oplever vi hr. Lembourn bruge ordet politik i nedsættende betydning.

Det er den ene ting, der er forargelig. Den anden ting, som jeg synes er forargelig, er, at det her ganske enkelt drejer sig om spørgsmålet: hvem der skal have et afgørende ord at sige med hensyn til et lands undergrund og et lands kontinentalsokkel, at der åbenbart her i Danmark og også i den grønlandske nation er forskellige meninger herom, at hr. Lars Emil Johansen repræsenterer én opfattelse, andre i den grønlandske nation repræsenterer en anden opfattelse. SF er enig med hr. Lars Emil Johansen i hans opfattelse, og det er der heldigvis også andre i dette folketing der er, men det synes jeg er fuldkommen rimeligt, og det er ikke noget, som man på nogen måde skal prøve på at nedsætte og ligesom antyde, at der ligger et ønske om stemmefiskeri eller den slags ting bag.

Der er tale om to linjer, to holdninger, og dem møder vi jo ikke bare herhjemme, dem møder vi over hele verden for øjeblikket. Vi mødte dem i De Forenede Nationer, og det ved hr. Lembourn ganske udmærket, for jeg ved, at han følger med i, hvad der sker derovre. Vi mødte dem i De Forenede Nationer under den sidste generalforsamling, hvor man diskuterede et økonomisk charta, som udviklingslandene ønskede opstillet, og som de vestlige lande stort set gik imod, inklusive Danmark. Det sidste har vi beklaget — det tror jeg da for resten også den nuværende regering har beklaget, hvis ikke jeg tager meget fejl. Den ville da i hvert fald have undladt at stemme, har udenrigsministeren sagt her tidligere.

Jeg synes, man skulle stemme for det økonomiske charta, som blev foreslået, men jeg kan da godt se, at hvis man ville stemme

for det forslag, som er udtryk for, hvad det store flertal af nationer i De Forenede Nationer ønsker, men altså ikke de få vestlige industrilande, så kunne man ikke gennemføre det, der er tale om her over for Grønland, hvor der er tale om, at vi står over for at skulle lave en hjemmestyreordning, som må baseres på principper om respekt for den grønlandske folkesuverænitet, men lige inden man starter med den hjemmestyreordning, inden man starter realitetsforhandlingerne om den, ja så klarer man problemet om kontinentalsoklen og om koncessionerne. Det svarer efter min mening næsten til, om vi engang under første verdenskrig, inden Island fik sin uafhængighed, en 2, 3, 4 år før Island skulle have sin uafhængighed, havde givet en masse udenlandske selskaber koncession på fåreavlen i Island, og så kunne de ellers, når de havde fået deres uafhængighed se, hvad de ville gøre ved det.

Det er noget i den samme stil, der er tale om her. Nu fører man koncessionerne, nu tildeler, uddeler man koncessionerne, og på et eller andet tidspunkt om nogle år får Grønland måske en fornuftig hjemmestyreordning, og så står det kommende hjemmestyre magtesløs over for det fait accompli, som er skabt. Det er det, jeg forstår ved at krænke folkesuveræniteten. Jeg mener også, det er at krænke demokratiet, og det ville jeg også mene, hvis det var en dansk landsdel, det drejede sig om. Jeg må lige indskyde, at jeg ikke accepterer den dér med Syddanmark og Norddanmark. Det gør jeg ikke. Der er tale om en grønlandsk nation, som har krav på respekt som nation, og så er der tale om en dansk nation her, hvor vi er. Det er min opfattelse af den sag.

Men altså også, hvis det drejede sig om en stor dansk landsdel, ville jeg synes, det var at trække løsningen ned over hovedet på folk. Så vidtgående beslutninger med så langtrækkende perspektiver, som der her er tale om, må drøftes særdeles grundigt ude i selve befolkningen, ikke bare i et landsråd og slet ikke, hr. minister, bare i et landsråds forretningsudvalg, for det er jo dér, de sidste og afgørende beslutninger er taget. Det ville være ret overraskende, om de helt afgørende beslutninger af lovgivningsmæssig karakter blev taget af folketingets præsidium. Det ville, om jeg så må sige, næsten være russiske tilstande, hr. minister, og det

[Gert Petersen.]

tror jeg da ikke der var nogen af os, der ville bryde os om. Jeg tror ikke, at det er rimeligt, at man henviser til landsrådet, når den sidste afgørende beslutning om uddeling af koncessionerne ikke er taget af landsrådet, men af landsrådets forretningsudvalg.

Nu vel, i stedet burde man have sørget for en meget omfattende diskussion i Grønland, måske en folkeafstemning om et så vigtigt spørgsmål, og man burde under alle omstændigheder have afventet udviklingen af det hjemmestyre, vi samtidig holder så mange smukke taler om, og som jeg da også håber på og vil slås for — og det tror jeg egentlig også ministeren vil gøre — bliver gennemført. Det var det hjemmestyre, man burde have afventet. Nu forstår jeg på debatten, som den er kørt, at det kommer til at gå anderledes, og jeg beklager det meget.

Jeg tror ikke, man tænker tilstrækkeligt på fremtiden her i dette ting, jeg er bange for, at man sår vind og kommer til at høste storm, om ikke i det næste tiår, så om 20 eller 30 år, ligesom det er gået i forholdet mellem mange andre såkaldte moderlande og de lande, som man økonomisk koloniserer.

Ministeren for Grønland (Jørgen Peder Hansen):

Jeg vil gerne benytte anledningen til indledningsvis at takke de ordførere, som ikke har kunnet give tilslutning til det, der er indeholdt i den stillede forespørgsel, men derimod har kunnet give tilslutning til de synspunkter, der er indeholdt i den redegørelse, jeg har lagt frem her i tinget. Det takker jeg de pågældende ordførere for.

Dernæst vil jeg gerne sige, at jeg på regeringens vegne ikke kan anbefale, at der stemmes for det dagsordensforslag, der er stillet af hr. Lars Emil Johansen på SF's vegne. Jeg må anbefale, at det pågældende dagsordensforslag bliver stemt ned.

Der er jo rejst mange problemer, og der er egentlig også fremført en lang række synspunkter, som i nogen måde har undret mig. Alligevel sagde jeg til mig selv, da jeg sad og lyttede til hr. Gert Petersens indlæg: hvorfor undrer du dig over det, for sagen er jo ganske enkelt, at der skal en lang forklaring til for at bortforklare, at SF har skiftet

standpunkt i koncessionsspørgsmålet. Men ikke nok med, at forklaringen skulle være lang, man skulle næsten også bevæge sig hele jordkloden rundt, krydse Sovjetunionen og havne i FN. Alt det skulle der i virkeligheden mobiliseres af kræfter for at forklare, at SF har et andet standpunkt i dag i koncessionsspørgsmålet, end de har haft sidste år.

Jeg synes også, at jeg gerne vil have lov at nævne det på dette tidspunkt, for det ligger jo i virkeligheden i forlængelse af de synspunkter, som hr. Lars Emil Johansen fremførte, hvor han ligesom sammen med andre ordførere — det sker for hr. Fuglsangs vedkommende, at han taler om, at han er enig med grønlænderne, det kan jeg sådan set godt forstå, for det er nærliggende, tror jeg nok, for hr. Fuglsang at anvende den slags fremgangsmåder — forsøgte at tegne det samlede Grønland. Det er muligt, at han gør det. Jeg ved det ikke, jeg tror det faktisk ikke. Men sagen er, at hr. Lars Emil Johansen i dag meget klart siger, at han er tilfreds med de forhandlinger, der har været ført af Grønlandsministeriets embedsmænd. Det er forhandlinger, der har været ført på et økonomisk grundlag. Det har været et teknisk grundlag, man har ført koncessions-sagen igennem på. Derimod har disse spørgsmål ikke været behandlet politisk, siger hr. Lars Emil Johansen, men så vil jeg dog gerne bede om forståelse for, at jeg undrer mig noget herover. Hvis man læser Landsrådets Forhandlinger igennem for de senere år, vil man opleve, at man her har haft en ganske bred politisk diskussion om disse ting, det har ikke bare været en økonomisk efterretningssag for landsrådet. Jeg tror, at det vil være at drage konklusionen alt for vidt.

Det, der skal bemærkes ved denne lejlighed, er, at hr. Lars Emil Johansen har haft sæde i landsrådet og stadig væk har det, og også har deltaget i disse forhandlinger, men der fremgår på intet tidspunkt noget om, at hr. Lars Emil Johansen, f. eks. da man virkelig befandt sig i en nøgleforhandlingsposition omkring disse ting sidst forår, har taget afstand herfra. Han har ikke taget afstand, og derfor synes jeg i og for sig, at det er besynderligt, at nu er der pludselig ført nogle udmærkede økonomiske og tekniske

[Ministeren for Grønland.]

forhandlinger, men der har ikke været ført nogen politiske drøftelser omkring disse ting.

Jeg tror, det i og for sig er at veje landsrådets indsats alt for let ved at have den opfattelse, at der ikke her er tale om egentlige politiske drøftelser. Men jeg var da glad for, at hr. Lars Emil Johansen havde lagt mærke til og takkede mig for, at jeg har givet udtryk for, at jeg gerne ønsker at lytte til den grønlandske stemme, sådan har jeg sagt det både her i tinget og ved andre lejligheder, og det vil jeg gerne stå ved. Men så siger hr. Lars Emil Johansen, at det kun er den del af den grønlandske stemme, som har samme synspunkter som jeg. Ja men det er vel nok, når jeg skal udtrykke mig meget mildt, en fejlbedømmelse af min holdning i Grønlandspolitikken at tro, at jeg kun ønsker at lytte til dem, der har samme opfattelse som jeg. Men jeg har en hovedopfattelse vedrørende Grønlandspolitikken, som jeg gerne vil have lov at give udtryk for. Jeg føler mig nemlig ikke nær så frelst som en del af de øvrige ordførere, der har været heroppe i dag, og som har givet udtryk for i virkeligheden færdige politiske modeller for, hvordan problemerne bør løses i Grønland.

Så frelst føler jeg mig ikke, og derfor plejer jeg gerne at sige til mig selv: mon ikke det stadig væk er rigtigt at sige, at grønlænderne er dem, der ved bedst besked med, hvorledes forholdene bør lægges til rette i Grønland. Derfor skal min hovedtese, det grundlag, jeg vil arbejde på, når det drejer sig om forholdet til Grønland, være, at jeg overalt vil efterspørge: hvad mener du, hvad mener I, hvad mener landsrådet, hvad mener kommunalbestyrelserne? Det vil jeg gerne vide noget om, og så vil jeg prøve at medvirke til nogle løsninger på det, jeg får at vide at grønlænderne mener.

Derfor mener jeg, det i og for sig er mindre vigtigt at få en hel del modeller serveret her fra talerstolen i dag. Det, der er afgørende, er, at vi kan forhandle med de grønlandske politiske myndigheder i landsrådet, i kommunerne og ude omkring, hvor vi kommer. Det er det afgørende. Jeg vil lægge meget vægt på, hvad man i GAS har af synspunkter på en lang række områder inden for KNAPP-området, når det drejer sig om fiskeripolitik o. lign. Det er da klart, at

det må man lytte til, det må man diskutere på grundlag af, og det vil jeg gerne medvirke til.

Så vil jeg gerne sige til hr. Lars Emil Johansen, at der ikke er tale om, at jeg kun vil lytte til dem, der er af samme opfattelse som jeg. Jeg ved for øvrigt dårlig, hvad det er for nogen, men jeg vil gerne sige til hr. Lars Emil Johansen, at det er uhyre vigtigt at få fastslået, at når vi hervedfra skal forhandle med politiske myndigheder i Grønland, så må det være sådan, at vi henvender os til landsrådet, det politiske organ, der er berøringsfladen til dette folketing. Vi spørger ikke efter, hvad de enkelte står for af synspunkter, men vi spørger nogenlunde i retning af, hvad landsrådet har af opfattelser, og dette landsråd tegner efter vores opfattelse den grønlandske stemme. Jeg synes kun, det er lykkeligt og glædeligt, hvis der er forskellige opfattelser i landsrådet, hvad vi kan have en anelse om der nok er af og til, fordi det er udtryk for, at der foregår en ægte, en egentlig politisk debat i Grønland, som er at værdsætte og ikke i og for sig næsten kredse om på en måde, så der ligesom breder sig en lille smule odiøst skær over det, der foregår i landsrådet.

Det er nogle af de synspunkter, jeg har ment at måtte knytte til et par af de bemærkninger, hr. Lars Emil Johansen har fremsat her fra talerstolen under debatten i dag.

Der er dog én side til, jeg gerne vil have lov at opholde mig ved et øjeblik. Det var meget dygtigt gjort, synes jeg nok, af hr. Lars Emil Johansen, når han stillede en lang række spørgsmål, f. eks. om man, hvis der nu kommer gang i olieudvindingen i Grønland, ved noget om, hvordan det vil gå med fiskeriet. Ved man noget om, hvordan det vil gå med erhvervslivet i Grønland? Ved man noget om, hvordan miljøforholdene og forureningsproblemerne vil være i Grønland, hvis vi går i gang med dette? Det er i og for sig efter min mening mere udtryk for en skrækkampagne, end det er udtryk for, at man sagligt ønsker at drøfte disse ting.

Når hr. Lars Emil Johansen meoer, det er forkasteligt, at nogle måske har fået den opfattelse, er så formastelige at tro, at denne debat er rejst, fordi der er landsrådsvalg i Grønland den 10. april, så må jeg

[Ministeren for Grønland.]

altså bede om, at hr. Lars Emil Johansen forstår, at når man fremsætter den slags udtalelser som for et øjeblik siden, og som jeg refererer til her, så er der måske grundlag for, at nogle kunne fristes til at tro, at hele denne debat er rejst af hensyn til landsrådsvalget. Jeg vil sige, at jeg betragter hr. Lars Emil Johansen som en seriøs grønlandsk politiker, der er dybt engageret naturligtvis i grønlandske samfundsforhold, er særdeles centralt placeret, når det drejer sig om at formulere grønlandske synspunkter, og jeg kan naturligvis ikke drømme om — det vil jeg gerne sige til hr. Lars Emil Johansen — at denne debat skulle være rejst, fordi der skal være dette landsrådsvalg. Så formastelig er jeg sandelig ikke, at jeg går hen og tror det. Nej, jeg er klar over, at det er for at få fastlagt, hvorfor man har skiftet standpunkt i koncessionsproblematikken her, hvor vi står ved afslutningen.

Vedrørende koncessionspolitikken har jeg følgende at sige. Det var det afgørende tidspunkt i 1974, da man forhandlede med landsrådet og med koncessionsudvalget her på grundlag af det materiale, som offentligt er blevet fremlagt, og som frembyder en modelkoncession, arbejdsbetingelserne for, hvorledes olieeftersøgning og -udvinning bør foregå i Grønland. Da man behandlede det under de politiske forhandlinger og med landsrådet, da var det jo, at man skulle have sagt fra, for da blev man enige om, da tilskyndede man jo selv til, at man skulle gå i gang med at indkalde ansøgninger om koncessionerne, og man var enige om, at det skulle ske fra den 15. juli til den 15. oktober. Man gik i gang, netop fordi der ikke var nogen, heller ikke hr. Lars Emil Johansen eller andre, heller ikke andre i denne sal, der har gjort indvendinger imod det materiale, der er omdelt i denne sal. Indtil nu, indtil i dag i virkeligheden, er der ikke nogen, der har gjort indvendinger. Måske til omkring folketingsvalget den 9. januar, men i hvert fald ikke før. Og så må man konstatere, at det var det afgørende tidspunkt, hvor man skulle have sagt fra, hvis ikke man ville gå videre. Det var her, man burde have haft sine betænkeligheder fremme, men da havde man dem ikke fremme. Når man så fortsætter denne årelange udviklingsproces henimod afslutningen og står med koncessio-

nerne her på bordet og skal tage stilling til dem, så siger man, at det ikke er af hensyn til landsrådsvalget i Grønland, at man har de synspunkter, men man kan altså bare ikke give tilslutning.

Jeg må bede om, at man stemmer dagsordensforslaget ned for at tilkendegive, at der er et stort flertal for at fortsætte linjen, som den i virkeligheden har været kørt siden 1969, og det vil jeg bede om forståelse for.

Hr. Lars Emil Johansen sagde videre, at hans indlæg ikke måtte betragtes som værende nogen krigserklæring fra hans side, men det var et forsøg på at gøre opmærksom på grønlandske synspunkter. Og så er jeg nået til, jeg tror jeg kan sige en berøringsflade til grønlandske synspunkter, som jeg meget gerne vil prøve på at forstå så godt, jeg overhovedet har mulighed for det.

Jeg har også i hjemmestyrebetænkningen set de synspunkter, der ligger til grund for, at man her har konkluderet, som man har gjort, og jeg kan se, at man peger på de vanskeligheder, man som grønlænder har haft indtil nu på mangfoldige områder i forhold til danske myndigheder og udsendte danske, som til daglig har deres arbejde og deres gerning i Grønland. Jeg forstår udmærket de sproglige vanskeligheder, eller tror at forstå de sproglige vanskeligheder, men jeg kan ikke give tilslutning, når hr. Fuglsang og andre så ligesom skal anføre i denne del af debatten, at vi har forsømt at uddanne grønlandske lærere her. Jeg vil gerne sige, at efter min bedste overbevisning havde det ikke været muligt at pille ud af det grønlandske folk det antal lærere, der skulle til i dag, og det tror jeg er erkendt af grønlandske politikere. Det havde ikke været muligt, men det er klart, at den anden situation, hvor mange danske lærere er beskæftiget i Grønland, skaber store vanskeligheder for børnene i de grønlandske skoler. Alt det kan jeg udmærket prøve på at sætte mig ind i.

Jeg kan også godt forstå, at man fra grønlandsk side må føle noget særligt, når man år ud og år ind i virkeligheden må erkende, at der er en betydelig gruppe inden for Grønlands område, i byerne, i bygderne osv., af danske, som sidder og træffer afgørende beslutninger. Det er disse mennesker, man skal henvende sig til for ligesom at få enten vejledning eller få tilladelse til noget.

[Ministeren for Grønland.]

Jeg kan glimrende forestille mig, at det er en situation, der virker meget stærkt på den enkelte grønlænder. Men det er jo så også noget af det, der er årsagen til, at vi i dag står med en hjemmestyrelsebetænkning, som skal danne grundlaget for nogle forhandlinger. Vi skulle meget gerne meget snart i gang med sammen med Grønlands landsråd, sammen med grønlandske politikere, at finde frem til en hjemmestyreordning, der er tidssvarende, og som måske også kan foranledige hr. Patursson til, om ikke at tro på, så i hvert fald at nævne som en mulighed for at fjerne os en lille smule fra det kolonialistiske system, som hr. Patursson omtalte så stærkt, næsten stærkere, lagde jeg mærke til, end hr. Steen Folke fra VS.

Jeg må jo sige, at de pågældende ordførere er jo eksperter, når de udtaler sig. Jeg føler virkelig, at jeg står over for en ganske gevaldig politisk ekspertise på disse områder, når man taler om disse ting. Men jeg føler mig bare ikke så frelst, at jeg kan sige, at jeg har færdigstrikkede modeller, der passer ind i det grønlandske samfund. Det overlader jeg også gerne til andre. Min model skal såmænd være så beskeden, at jeg gerne vil have lov til at efterlyse, hvad der er grønlandske politiske synspunkter i det spørgsmål, vi står med her, som jeg er helt overbevist om også har en betydelig opbakning i den grønlandske befolkning, hvis det endelig er, vi skal tale om disse ting.

Så vil jeg gerne have lov til at understrege noget ved denne lejlighed, for at der faktisk ikke skal være så megen tvivl om, hvad vores holdning er. Der er rejst et par spørgsmål, som jeg gerne vil have lov til at vende mig til. Hr. Svend Haugaard ønskede, at vi kunne få en bredere grønlandspolitisk debat her i folketinget. Jeg vil gerne give tilsagn om, at vi vil tilstræbe det på et senere tidspunkt af året. Jeg synes, det er et rimeligt ønske. Det er også fremsat fra anden side.

Det var vist hr. Arnfast, der spurgte mig direkte, om det var nødvendigt med forsyningsbaser på Grønlands jord. Hertil vil jeg gerne sige, at der senere på året kommer forslag til en lov om arealanvendelse. Det er et lovforslag, som vi er i gang med at udarbejde, og som vi skal have gennemdrøftet

inden fremsættelsen her i folketinget med de grønlandske politiske organer. Dette lovforslag om arealanvendelse vil simpelt hen betyde, at der ikke bare åbnes mulighed for, men der åbnes simpelt hen en klar adgang til, at man kan planlægge fra de grønlandske kommuners side i samarbejde med myndighederne i øvrigt, hvorledes man vil have byudviklet i Grønland.

Så spurgte hr. Arnfast videre — og det er vist sådan et spørgsmål, der lige røg ud af ærmet — om det var muligt frit at flytte til Grønland fra EF-området. Jeg kan sige, at det er det. Hvis vi så tæller op, hvor mange der nu bor i Grønland, der er flyttet derop fra EF-området, så ved jeg faktisk ikke, om de kan tælles på én hånd. Man skal rejse meget langt og være særdeles energisk for vist at finde overhovedet én eneste, men det er altså muligt, og det viser noget om, hvordan arbejdskraftens bevægelighed også har sine begrænsninger, når det drejer sig om områder, der ligger i periferien, om jeg så må sige, af Europa. Jeg erindrer præcis, at det var nogle af de synspunkter, som jeg selv anlagde under EF-debatten i sin tid.

Hr. Steen Folkes indlæg gik på, at det var en misliebig ting, der var sket på Marienborg på mødet mellem Grønlands landsråds forretningsudvalg og undertegnede, fordi vi var nået frem til enighed om, at det udbytte, der rinder fra Greenex-virksomheden i Marmorilik, skulle stilles til rådighed for Grønlands landskasse. Jeg vil gerne sige ganske klart som min opfattelse, at skal der på noget tidspunkt være nogen mening med en hjemmestyreordning for Grønland, i Grønland og for grønlænderne, så må denne hjemmestyreordning efter min bedste overbevisning have en økonomisk baggrund. Der må være en mulighed for grønlænderne for selv at etablere en økonomi for at skabe et ægte indhold, ikke bare et papir, der står noget på, i en hjemmestyreordning. Derfor er det ikke en gulerod, der bliver holdt frem. Jeg kan da godt, med de synspunkter, hr. Steen Folke har vedrørende både min person og vedrørende flertallet i dette folketingss forhold til grønlændere og til Grønlandspolitikken, forstå, at han så også i forlængelse heraf har dette synspunkt.

Hr. Dohrmann gav tilslutning, og det vil jeg også takke for, midt i nogle forskellige synspunkter omkring Grønlandspolitikken i

[Ministeren for Grønland.]

bred almindelighed, til oliekoncessionerne, og det takker jeg for. Vedrørende de mere brede synspunkter vil jeg gerne henvise til mine bemærkninger til hr. Svend Haugaard om, at vi får en bredere drøftelse omkring Grønlandsproblematikken her senere på året. Hvis det kan passe ind, vil jeg i hvert fald prøve på at lægge op hertil.

Hr. Dohrmann mente, at det var påkrævet meget hurtigt at få taget Grønlandspolitikken op til en nyvurdering. Det er vi enige i, og det har vi faktisk kunnet være enige med hr. Dohrmann om i flere år. Det er jo derfor man har fået delbetænkningen, forhandlingsoplægget omkring en hjemmestyreordning i Grønland, hvor vi kommer til ganske automatisk at diskutere en lang, lang række af de spørgsmål, som hr. Dohrmann var inde på. Jeg bliver altid så gevaldig nervøs, når jeg lytter til færdige modeller for, hvordan man bør løse Grønlands problemer, men da jeg sad og lyttede til hr. Dohrmanns indlæg, så blev jeg lidt nervøs, for jeg tror ikke på, at man så hurtigt skal regne med at kunne gennemdrøfte alle disse mange aspekter for det grønlandske samfund, som ganske vist måske efter nogles opfattelse ikke er så mangfoldige som de spørgsmål, vi har at tumle med. I virkeligheden er der jo ikke forskel hverken i kvaliteten eller i kvantitet, når det drejer sig om de spørgsmål, som den grønlandske befolkning har at slås med. Derfor tror jeg, at det bliver nødvendigt at se hen til, og det gør jeg altså meget gerne, forhandlinger omkring en hjemmestyreordning, som skal basere sig på særdeles grundige overvejelser, ikke for at forhale noget, men ganske enkelt for at få klarlagt en problematik, draget en konklusion, således at man kan vælge de ordninger og de løsninger, som er de bedst mulige.

Ja, det er vist jævnt væk, hvad jeg har af synspunkter i forbindelse med besvarelsen af ordførernes indlæg. Jeg takker samtlige ordførere for deres indlæg. Der er jo nogle jeg ikke var enig med, men de gav mig altså anledning til at præcisere nogle egne synspunkter, så også til dem skal der lyde en tak. Men regeringen kan ikke strække sin tak så langt, sin forståelse så langt, at vi kan anbefale, at der stemmes for det af hr. Lars Emil Johansen stillede dagsordensfor-

slag. Vi anbefaler tværtimod, at det stemmes ned.

Første næstformand (*Grete Hækkerup*):

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages kl. 15.25.

Mødet udsat kl. 14.56.

Mødet genoptaget kl. 15.25.

Anden næstformand (*Nathalie Lind*):

Efter henstilling skal jeg på ny udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 16.

Mødet udsat kl. 15.26.

Mødet genoptaget kl. 16.

Anden næstformand (*Nathalie Lind*):

Efter begæring skal jeg endnu en gang udsætte mødet. Det genoptages kl. 16.30.

Mødet udsat kl. 16.01.

Mødet genoptaget kl. 16.30.

Forhandlingen genoptoges.

Lars Emil Johansen (SF):

Jeg synes, det var meget beskæmmende at høre den debat, der har været her. Det var meget beskæmmende at høre mange af de ordførere, der så åbenbart udviste så stor uvidenhed om de faktiske forhold i Grønland, at jeg føler, at der ikke rigtig er blevet taget stilling til de argumenter, jeg har fremført, men at man derimod meget klart gav udtryk for, at den sag har man da for længst taget stilling til, og den slags argumenter

[Lars Emil Johansen.]

har vi ikke haft tid eller vilje til at tage med i vore overvejelser.

Det er mit indtryk, at flere af ordførerne allerede havde taget stilling til dette koncessionsspørgsmål, også før landsrådets forretningsudvalg havde møde med ministeren på Marienborg i begyndelsen af marts.

Jeg har lagt mærke til, at hr. Lembourn førte en argumentationsform, der kunne lyde, som om han opfatter os grønlændere ikke som et folk, men som en konto på finansloven. Det er en holdning, som jeg finder meget, meget beklagelig og som hindrende for enhver form for saglig diskussion om Grønlandspolitikken. Hvis vi, hver gang vi åbner vores mund, skal høre de 800 mill. kr., herregud, så kan man jo ikke forlange, at vi er særlig politisk aktive.

Jeg synes, det var bemærkelsesværdigt, at venstres ordfører, hr. Holger Hansen, understregede, at spørgsmålet om hjemmestyre og koncessionsspørgsmål ikke havde noget med hinanden at gøre. Jeg vil gerne spørge, hvad for et hjemmestyre får vi så? Fra en anden side hører vi, at en af forudsætningerne for, at vi kan få hjemmestyre, er, at vi selv kan skaffe nogle indtægter. Men hvad så, hvis al den gode indstilling til hjemmestyretankerne i Grønland er betinget af, at der findes olie i Grønland, at det er på grund af formodningerne om olie, at man er positivt indstillet over for hjemmestyret. Hvis det viser sig, at der slet ikke findes olie, får vi så ikke noget hjemmestyre? Er det den pris, man forlanger, for at vi kan få et hjemmestyre?

Jeg finder ingen grund til at gå dybere ind i argumentationen over for hr. Dohrmanns sædvanlige fantastisk indholdsløse tale, hvor han f. eks. satte lighedstegn mellem olie og løsningen af problemer. Jeg tror ikke, at olien vil blive en løsning på problemer, hvis vi går i gang, som vi er ved at gøre nu. Jeg tror, olien vil give anledning til endnu større problemer end dem, vi har i dag.

Så vil jeg til hele diskussionen om, hvem der er Grønlands stemme, om, hvad man forstår ved en grønlandsk stemme, selv om jeg, så vidt jeg har forstået, ikke rigtig bliver opfattet som nogen Grønlands stemme, men som en enlig kværlant blandt grønlandske politikere, endnu en gang gøre et

forsøg på at gøre det lidt forståeligt for det ærede folketings medlemmer, at det altså ikke bare er noget, som er fremsat for at kværlere eller for at kritisere noget, som man hernede synes er åh, så godt.

Jeg har med interesse iagttaget det danske folks kloge standpunkt med hensyn til spørgsmålet om atomkraftværker, som Kvanefjeldet i Narssaq i givet fald må levere råstoffer til, nemlig at man vil have en så sikker viden om atomkraftværkers eventuelle konsekvenser for det danske samfund, inden man tager stilling til, hvorvidt man vil have atomkraftværker eller ikke. Denne holdning bifalder jeg ganske, hvilken holdning til atomkraftværker jeg end måtte have. Men prøv så at forstå, at når det drejer sig om et i forhold til Grønland så — undskyld udtrykket — latterligt lille område som Gyllingnæs, ned sætter man særlige udvalg, får eksperter til at arbejde langvarigt med at undersøge atomkraftværkers eventuelle konsekvenser, og nogle taler endda om folkeafstemning om atomkraftværker. Men hvad er det, man er ved at gøre i forbindelse med olieboringer ud for Grønlands kyster? Man er ved at gå meget let hen over det, man er så optaget af med hensyn til Gyllingnæs, nemlig spørgsmålet om, hvilken viden befolkningen og de grønlandske politikere har om de konsekvenser, en olieindustri kan have i dag. Hvorfor denne ligegyldighed over for de politiske og samfundsmæssige aspekter, når det drejer sig om Grønland? Ligger vort land mon så fjernt i de fleste danskeres bevidsthed, at man ikke finder det nødvendigt at tage hensyn til den grønlandske befolknings sikkerhed og politiske interesser? De interesser, som man lægger stor vægt på at varetage, når det drejer sig om et atomkraftværk på Gyllingnæs, er man med andre ord parat til at gå let hen over, når det drejer sig om en stor del af den grønlandske kontinentalsokkel.

Som jeg allerede tidligere har omtalt, har det indtil nu udførte arbejde kun været af juridisk og administrativ art, det er kun de økonomiske og tekniske forhold, som er blevet forelagt. Jeg er egentlig ret skuffet over, at der ikke er nogen af de ordførere, der går imod vores dagsorden, der rigtig har forstået, at de økonomiske og tekniske vilkår, som ligger i koncessionsbetingelserne, synes jeg

[Lars Emil Johansen.]

også er gode, og jeg synes, at det er et stort og godt arbejde, der er lavet, men at der er en anden side, som desværre alt for mange ikke rigtig er overbevist om.

Til slut vil jeg gerne sige, at selv om man ikke måtte opfatte mig som en grønlandsk stemme, mener jeg dog, at jeg har en berettigelse til at fremkomme med grønlandske synspunkter, fordi det er det, mine grønlandske vælgere har sat mig i folketinget til. På den baggrund vil jeg indtrængende endnu en gang, for sidste gang anmode om, at man forstår alvoren i dette for det grønlandske samfund og stemmer for den dagsorden, som vi har stillet.

Dohrmann (FP):

Jeg beklager meget, at det var lidt forhastet at sige, at vi stemte imod det foreliggende dagsordensforslag. Det har under vores gruppemøde vist sig, at nogle af vore medlemmer er indstillet på at stemme for den. Min indstilling er, at jeg fortsat vil stemme imod den, men jeg vil gentage, at hele Grønlandspolitikken hurtigst muligt må op til en ny vurdering, herunder naturligvis også eventuelle olieforekomster.

Wamberg (FP):

Jeg vil gerne stille et konkret spørgsmål til Grønlandsministeren: har det grønlandske landsråd på noget tidspunkt taget politisk stilling til beslutningen om koncessionstildelinger i Grønland? I bekræftende fald, med hvilke stemmetal for eller imod? Jeg beder Grønlandsministeren svare klart enten ja eller nej, da svaret vil være afgørende for, hvorvidt en del af fremskridtspartiets medlemmer vil stemme for eller imod det af hr. Lars Emil Johansen stillede forslag til motiveret dagsorden.

Gert Petersen (SF):

Jeg skal blot meget kort sige, at hele denne diskussion om Grønlands stemme forekommer mig særdeles uværdig i betragtning af, at hr. Lars Emil Johansen og den politiske kreds, der står sammen med ham, ved sidste valg på Grønland opnåede ca. 57 pct. af det samlede antal stemmer, som blev afgivet på Grønland. Vi er nogle, der har så megen respekt for de demokratiske princip-

per, at vi ikke er i tvivl om, hvem der taler med Grønlands stemme.

Glistrup (FP):

De geologiske forekomster, som vi taler om her, har ligget i dvale i milliarder af år, og nu står vi inde for et tidsskifte, hvor vi skal finde frem til, hvad der skal ske i Grønland. Vi har, siden Hans Hedtoft var deroppe med „Den lille Peter Edderkop“ i sin tid, arbejdet på at tro, at Grønland skal bære sådan industrialiseres og gøres til et bysamfund eller noget lignende, men nu begynder der at være en gryende erkendelse af, at det var et fejltrin. Grønland er et område, en nation, som skal have lov til at udvikle sig efter sine virkelige forudsætninger, sine klimatiske, geografiske og befolkningsmæssige grundlag.

Og så står vi over for, at der om 6 dage skal være landsrådsvalg deroppe. Vi har fået et vist fingerpeg om, hvordan det vil gå, fordi der for mindre end 3 måneder siden var et valg deroppe, hvorunder disse spørgsmål var meget væsentlige, og hvor hr. Lars Emil Johansen erobrede 57 pct. af stemmerne. Så kan det ikke være korrekt, at det danske folketing i dag skal forhaste sig og simpelt hen sige: nu træffer vi en afgørelse, som med sine økonomiske afsmitninger vitterligt kan få virkning for Grønland 500 år frem, eller hvor lang tid det nu kan komme til at virke, hvis man først sætter denne minedrift og oliesøgning og de multinationale selskaber, og hvad der nu ellers kan være tale om i gang deroppe.

Det må være særdeles væsentligt, at vi ikke efter disse milliarder af år, hvor olieforekomsterne har ligget deroppe, forjaget her 5-6 dage før valget siger: nu skal der virkelig ske det, at vi gør det her til en gang ny Texas eller noget andet. Jeg appellerer meget kraftigt til, at man besinder sig og ser, hvorhen udviklingen går. Vi har tilstrækkelig mange historiske fortilfælde fra Indien, med England som kolonimagt, fra Congo med Belgien som kolonimagt, fra Algerie med Frankrig som kolonimagt, hvor vi simpelt hen har set, at den bevægelse, vi nu kommer ind på, hvor vi på den ene side slipper storkapitalens virksomheder ind på det grønlandske område, hvor der opstår et pres fra de kræfter og den magt, disse olieselska-

[Glistrup.]

ber har, og på den anden side har den gryende grønlandske nationalisme. Vi ved alle sammen fra alle kolonierfaringer, at en sådan ungdomsbewægelse, som det starter med, bliver til en kraftig nationalbewægelse. Her placerer Danmark sig frivilligt som lusen imellem de negle, der bider sig sammen om os. Vi gør en ond gerning mod Danmark ved at fremme det, vi gør en ond gerning mod Grønland. Jeg opfordrer meget kraftigt til, at vi stiller disse ting i bero og afventer den grønlandske udvikling inden for i hvert tilfælde den kommende uge, men formentlig også inden for de kommende år.

Fuglsang (DKP):

Der er bare et enkelt afsnit af ministerens svartale, som jeg synes jeg ville fremdrage. Ministeren bebrejdede bl. a. mig og andre, at vi i denne sag mødte som frelste, mødte med fuldt færdige modeller, som vi vil trykke ned over det stakkels grønlandske folks hoved. Ja men hvad i alverden er det, forespørgslen drejer sig om? Hvad er det, selve dagsordenen drejer sig om? Det er jo ikke noget med færdige modeller. Spørgsmålet, vi er blevet stillet, er jo simpelt hen det, om man vil udskyde gennemførelsen af koncessioner, indtil man har fået en hjemmestyreordning på Grønland. Hvis det kan siges at være at skabe færdige modeller og optræde som frelste i Grønlandsspørgsmålet, må jeg sige, at ministeren er umådelig beskeden i sine vurderinger. Vi vil jo netop ikke tvinge grønlænderne ind under nogen bestemte former. Når vi vil hindre disse koncessioner, før man har fået en hjemmestyreordning, er det netop for at give grønlænderne mulighed for at stå mere frit over for at kunne ordne deres egne sager, end de ville gøre, hvis koncessionerne på forhånd er aftalt.

Jeg erkender åbent, at det, jeg kender til Grønland ved selvsyn, er såre beskedent. Men noget andet er, at jeg kender en del af de foretagender, som man vil overlade koncessionerne til. Vi kender deres spor omkring i verden, og jeg tør da nok sige, at disse spor er spor, der skræmmer, og som vi ikke bør ønske det grønlandske folk. Det er årsagen til, at jeg for Grønlands egen skyld ønsker, at vi afventer meddelelse af disse

koncessioner, til i hvert tilfælde en hjemmestyreaftale er halet i land.

Ministeren for Grønland (*Jørgen Peder Hansen*):

I anledning af den sidste del af den debat, der blev ført her, vil jeg gerne sige, at det er mit eget stærke og klare indtryk, at der ingen grund er til for hr. Lars Emil Johansen at opfatte sig selv som en enlig kværlulant blandt grønlandske politikere. Jeg har tidligere i debatten i dag understreget, at jeg betragter hr. Lars Emil Johansen som en seriøs Grønlandspolitiker, hvis ord vejer tungt i debatten, i dialogen mellem Grønland og Danmark. Så der er ingen som helst grund til at opfatte hr. Lars Emil Johansen på den måde. I hvert fald vil jeg gerne tage afstand fra, om nogle skulle have den opfattelse. Men dermed være ikke sagt, at jeg på alle punkter — det er vist også tydeligt fremgået af debatten i dag — har kunnet erklære mig enig med hr. Lars Emil Johansen i de af ham fremsatte synspunkter. Men det er væsentligt, når denne debat er slut, at der ikke er nogen som helst tvivl i forholdet til hr. Lars Emil Johansen, til hans person, hvad han står for som politiker. Der skal ikke være nogen som helst tvivl tilbage om, at vi med andre ord betragter ham som seriøst virkende, og det er noget, vi alle har en erfaring for igennem den tid, han har været medlem af dette høje ting.

Hr. Wamberg har stillet mig et spørgsmål, som jeg skulle besvare med et ja eller nej. Da jeg ikke uden videre kan besvare det med et ja eller nej — det kan jeg gøre lidt senere — vil jeg gribe spørgsmålet an på den måde, at jeg endnu en gang vil henvise til, og det kan også være et svar til hr. Glistrup, at der jo ikke er tale om, at vi efter milliarder af års forløb nu står i en skæbnestund for at skue 500 millioner år frem i tiden. Man kunne også sige flere milliarder år, hvis man endelig tog det store mål frem.

Det, der er tale om, er, at udviklingen skulle ske på ganske almindelig vis, i et roligt, afbalanceret og velkontrolleret tempo — de ord, jeg her bruger, er i virkeligheden et citat taget ud af det grønlandske landsråds forhandlinger — for det var nemlig det, man ønskede skulle være gældende grundlag for tildelingen af koncessioner.

[Ministeren for Grønland.]

Disse spørgsmål har været diskuteret siden 1969 og har været forelagt for Grønlands landsråd adskillige gange. Jeg skal ikke nævne de samlinger, hvor de har været nævnt, men blot gentage, at én samling, så vidt jeg kan se, har været særdeles afgørende i hele dette forløb, og det var forårs-samlingen 1974. Efter at man var blevet orienteret endnu en gang omkring koncessionsproblematikken, efter at man var blevet gjort bekendt med modelkoncessionens indhold, efter at man var blevet gjort bekendt med arbejdsbetingelserne, der knytter sig til denne modelkoncession, erklærede landsrådet under denne samling, at det — og det var enstemmigt — tog til efterretning det, der blev forelagt. Det er sådan, jeg kan besvare det, og det skal være mit svar på det spørgsmål, hr. Wamberg har stillet, for at der ingen misforståelser skal være.

Så vil jeg gerne sige til hr. Dohrmann, at jeg har bemærket, at fremskridtspartiet har nogle gruppemedlemmer, der ønsker at gå imod den stillede dagsorden, og nogle, der ønsker at gå ind for den. Det tager jeg til efterretning og har faktisk ikke nogen yderligere kommentarer hertil.

(Kort bemærkning).

Lars Emil Johansen (SF):

Med hensyn til Grønlandsministerens svar på det af hr. Wamberg stillede spørgsmål bliver jeg nødt til at komme med en rettel-
se.

Det er rigtigt, at de økonomiske og tekniske vilkår, som ligger i koncessionsbetingelserne, har været forelagt i landsrådet flere gange, men den afgørende beslutning i sagen, nemlig om, hvornår og til hvem koncessionerne skal udstedes, blev kun truffet af landsrådets forretningsudvalg. Dette spørgsmål har der ikke været taget stilling til i det grønlandske landsråd.

Ministeren for Grønland (Jørgen Peder Hansen):

Det er korrekt, at landsrådets forretningsudvalg på mødet på Marienborg den 8-9. marts i år tog stilling, således som hr. Lars Emil Johansen gør opmærksom på. Jeg skal føje til, at i henhold til mineloven er landsrådets forretningsudvalg bemyndiget til i

hastende tilfælde at kunne tage denne stilling, og den blev taget således, at forretningsudvalget på dette møde delte sig med 3 for og 1 imod. Det være så en oplysning til hr. Wamberg: på det specielle møde den 8.-9. marts tog landsrådets forretningsudvalg altså stilling, 3 gik ind for det, 1 gik imod. Da der samtidig var medlemmer af landsrådets koncessionsudvalg, der består af 3 medlemmer, hvoraf 1 medlem også er medlem af forretningsudvalget, til stede, kunne vi registrere, at der var 2 i koncessionsudvalget, der gik ind for, og 1, der gik imod; hvis man tæller disse stemmer sammen, så vil det blive 4 for og 2 imod, men det rigtige er 3 for og 1 imod, 2 for og 1 imod.

(Kort bemærkning).

Wamberg (FP):

Jeg må forstå Grønlandsministerens svar sådan, at det samlede grønlandske landsråd ikke har haft lejlighed til at tage politisk stilling til koncessionsspørgsmålet.

Ministeren for Grønland (Jørgen Peder Hansen):

Hvis man behandler en skattelov, er det noget, der vedrører kroner og øre og indkomster. Det kan siges at være privatøkonomi og samfundsøkonomi. I det øjeblik en sådan lov bliver taget til behandling i de politiske organer, er det blevet til et politisk spørgsmål. Og når Grønlands landsråd, som er et politisk grønlandsk organ, tager stilling til tingene, således som sket er, er det ikke et spørgsmål om økonomi og teknik længere, men en politisk stillingtagen, vi kan registrere.

(Kort bemærkning)

Gert Petersen (SF):

Jeg ved ikke, hvor mange gange vi skal have ministeren op for at få klaret det her af. I første omgang, da ministeren skulle svare på hr. Lars Emil Johansens spørgsmål, fik vi en forklaring, om, hvad der er sket i 1973-74. Så går hr. Lars Emil Johansen op, og først da får vi at vide af ministeren, at der også er sket noget i 1975, og at det var dér, den hastende beslutning i henhold til mineloven skulle tages. Jeg kan ikke drage anden konklusion, og jeg tror ikke nogen andre kan gøre det, end at den afgø-

[Gert Petersen.]

rende beslutning om selve koncessionsudde-lingen er taget i marts 1975, og at den er taget på et møde, hvor kun landsrådets for- retningsudvalg, fire mennesker, var til ste- de. Det er dér, den afgørende beslutning er taget. Det er fremgået tydeligt af den debat, vi har ført.

Fuglsang (DKP):

Jeg synes, at jo flere forklaringer vi får, desto mere breder uklarheden og usikkerhe- den sig omkring dette spørgsmål og om, hvordan disse koncessioner er kommet i stand. Det burde i hvert fald bevirke, at vi udsætter denne ikke særlig hastende sag, til der virkelig kommer klarhed over den.

Glensgård (FP):

Jeg vil gerne have lov til at citere et par linjer fra rapporten til ministeren for Grøn- land, side 66. Der står: „Hver enkelt konces- sion med udnyttelsesrettigheder forudsættes forelagt landsrådet, hvilke forelæggelser dog, såfremt der ikke forekommer væsentlige afvigelser i de beskrevne hovedsyns- punkter og vilkår, kunne ske for rådets for- retningsudvalg, når tidsmæssige grunde til- siger det.“

Så henvises der til Grønlands landsråds forhandlinger, forårssamlingen 1973, side 71-78.

Jeg fortsætter: „På landsrådets mødesam- ling i marts 1974 blev de påtænkte retnings- linjer for meddelelse om oliekoncessioner i Grønland atter forelagt rådet, idet der navnlig redegjordes for de punkter, hvor de nu foreliggende forslag indebærer ændringer i forhold til den i marts 1973 givne redegø- relse. Efter forelæggelsen i marts 1974 fast- holdt landsrådet sit standpunkt“.

Grønlandsministeren bedes svare mig på, om dette „fastholdt“ må forstås som „en- stemmigt fastholdt“, idet jeg da kan hjælpe Grønlandsministeren på vej, så han roligt kan svare ja til hr. Wamberg.

Wamberg (FP):

Det er for min stillingtagen helt afgørende, hvorvidt et overvældende flertal af Grøn- lands landsråd går ind for det, der skal ske deroppe. Jeg føler mig ikke ganske tryk ved Grønlandsministerens redegørelse før, hvor der blev henvist til en samling i 1974, hvor

der blev taget en modelkoncession til efter- retning. Hvis jeg havde siddet som medlem af Grønlands landsråd, og uanset at man havde et forretningsudvalg, ville jeg nu nok foretrække, når afgørelsens time kom, selv at vurdere. Derfor havde jeg gerne set, at det samlede landsråd havde haft lejlighed til at tage politisk stilling.

Dohrmann (FP):

Det var, som om Grønlandsministeren ironisk konstaterede, at fremskridtspartiet ikke altid stemte en bloc. Min kommentar skal bare lyde: det ville være glædeligt, om socialdemokraterne også vil gå over til at tænke selvstændigt.

Ministeren for Grønland (*Jørgen Peder Han- sen*):

Jeg vil gerne sige til hr. Gert Petersen, at det hjælper jo altid en hel del, hvis man erindrer sig, hvad indlæggene fra de forskel- lige er gået på. Jeg skal ikke besvære tinget på nuværende tidspunkt med, hvad jeg har sagt i første omgang, men det, der har givet anledning til hr. Gert Petersens store forun- dring, står i og for sig i mit manuskript på side 7. Hvis vi kunne have den særdeles venlige aftale, vil jeg gerne give enhver, herunder også hr. Gert Petersen, lejlighed til at se det, som i øvrigt kommer i det alminde- lige folketingsreferat senere. Det har været nævnt, at vi har haft mødet på Marienborg, og hvorledes forretningsudvalget stemte. Disse forhold er der ganske klart gjort rede for.

Jeg vil gerne sige til hr. Wamberg endnu en gang, at det var ikke bare en slags mo- delkoncession, der blev forelagt på mødet i forårssamlingen 1974. Det var modelkonces- sionen, og det var et afgørende dokument, men herudover knytter der sig de alminde- lige retningslinjer og arbejdsbetingelser til, så det var et kompleks, man drøftede. Det, der skete på dette møde, var, at Grønlands landsråd tog det til efterretning. Der var altså ingen imod, det var enstemmigt, at man tog det hidtidige standpunkt, man havde haft, efter at man havde fået forelagt denne modelkoncession og disse arbejdsbe- tingelser til efterretning. Man skiftede ikke standpunkt. Og det, som hr. Glensgård læste op, er jo rigtigt læst op og refereret. Jeg står selv med arbejdsbetingelserne her.

[Ministeren for Grønland.]

Når der tales om ændringer i denne forbindelse, hvor forretningsudvalget skal tage stilling, er der i dette tilfælde tale om uvæsentlige ændringer, hvad alle har erkendt, ændringer, der meget nøje har været nedfældet på et stykke papir, så det præcis fremgår, hvad disse ændringer går på. Det er uvæsentlige ændringer, dvs. at i det store og hele er modelkoncessionen og dens betingelser blevet fastholdt, arbejdsbetingelserne er blevet fastholdt, og det er det, der har gjort, at forretningsudvalget også selv har ment at kunne gå ind herfor; den ene, der stemte imod i forretningsudvalget, har i øvrigt ikke gjort ophævelser herover, men har i Grønlands radio udtalt meget stor tilfredshed med den måde forhandlingerne er blevet ført på.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg kan trøste ministeren med, at jeg såmænd har læst hans tale; hr. Lars Emil Johansen, som har fået den udleveret, var så venlig at låne mig den.

Det, det drejer sig om, det, jeg bebredede ministeren, var, at han ikke, da han blev bedt om at resumere, hvad der var sket, resumerede fuldt ud, at han altså skulle herop to gange for at resumere, hvad han tidligere havde sagt.

Så har jeg i øvrigt lyst til at stille et spørgsmål: når dette nu blev til en hastesag, som altså skulle ordnes af forretningsudvalget, har det så en sammenhæng med, at der netop nu skal være valg til nyt landsråd i Grønland? Så er det klart det haster, så skal man have klaret sagen, inden der kan komme et nyt landsråd, som måske kommer til en helt anden opfattelse, og så er det jo godt at have et forretningsudvalg.

Glistrup (FP):

Jeg må konstatere, at Grønlandsministerens gentagne svar på forespørgslen har afdækket, at der i hvert fald ikke er lynende klarhed om, hvorvidt Grønlands landsråd overhovedet har taget politisk stilling i denne sag. Der har, lige da man var kommet ind i en valgkamp, været nogle medlemmer nede fra et præsidium eller et forretningsudvalg, der har sagt et eller andet, men når tingene er så uklare, og når der er tale om,

at vi gerne skulle se at få en afklaring, så er det ikke for at vente i 500 mill. år, som ministeren var inde på, men der er 6 dage til, de skal have det afgørende valg i Grønland — så må vi i hvert tilfælde kunne vente til det.

Jeg vil derfor tillade mig at stille et *ændringsforslag til SF's dagsorden*, således at vi ikke, som der står i SF's dagsorden, udskyder afgørelsen, „indtil ejendomsforholdet til den grønlandske undergrund er afklaret i forbindelse med gennemførelse af Grønlands hjemmestyre“, men at vi bare udskyder sagen, idet vi erstatte de nævnte ord med følgende: „indtil udtalelse i sagen foreligger fra det landsråd, der vælges i Grønland torsdag den 10. april 1975, hvorefter folketinget tager sagen op til ny behandling.“

Jeg håber, dette ændringsforslag kan indgå i forhandlingen.

Anden næstformand (*Nathalie Lind*):

Der er nu af hr. Glistrup fremsat følgende ændringsforslag til forslag om motiveret dagsorden af Lars Emil Johansen m. fl.: (se ovenfor). Også dette ændringsforslag indgår nu i forhandlingen.

Holger Hansen (V):

Jeg havde ikke tænkt mig at ville tage ordet i denne debat mere, men på foranledning af den sidste ordveksling, der har været, føler jeg det rigtigt, at jeg redegør for den situation, der lå på landsrådssamlingen i marts 1974, hvor jeg selv var til stede i egenskab af minister for Grønland.

Det var helt klart, at der på det tidspunkt i landsrådet blev taget stilling, ikke bare til nogle tekniske og økonomiske problemer, men også til spørgsmålet om, hvorvidt denne sag herefter skulle fortsætte videre frem, og at landsrådet naturligvis hermed tog stilling til, at der kunne indkaldes de ansøgninger om koncession, som sket er. Der er altså ikke antydning af uklarhed over dette, og det siger jeg også til det ærede medlem hr. Glistrup, som for et øjeblik siden drog denne stillingtagen fra landsrådet i tvivl.

Det næste, jeg gerne ville sige, bliver til det ærede medlem hr. Gert Petersen. Der er ikke tale om, at dette var noget særligt hastværksarbejde. Allerede da landsrådets forretningsudvalg var i København i no-

[Hølger Hansen.]

vember måned, blev det aftalt, at den forhandling, som Grønlandsminister Jørgen Peder Hansen nu har haft med landsrådets forretningsudvalg, skulle finde sted i slutningen af februar. På grund af regerings-skifte og andet blev denne forhandling udskudt til marts, men der er altså ikke noget som helst om, at det var nogen hastesag, der kom på. Det har været aftalt med landsrådet i hvert fald siden eftersommeren 1974.

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Det foran omtalte ændringsforslag til motiveret dagsorden vil nu blive omdelt. Ved en fejltagelse står der, at forslagsstilleren er hr. Hans Bjerregaard, men som det blev sagt fra talerstolen for lidt siden, er forslagsstilleren hr. Glistrup. For at spare tid har jeg alligevel ladet forslaget, der i øvrigt er enslydende, omdele nu.

Ordføreren for forespørgerne (Lars Emil Johansen) (SF):

Da der nu foreligger et ændringsforslag fra hr. Glistrup til det af os stillede dagsordensforslag, vil jeg hermed tage vores dagsordensforslag tilbage og anbefale, at man stemmer for den dagsorden, som hr. Glistrup har fremsat. Jeg tager det tilbage, fordi jeg mener, at man ved at udskyde spørgsmålets afgørelse til efter landsrådsvalget giver det nye landsråd i det mindste mulighed for at tage stilling til, om man vil vente, til et hjemmestyre er vedtaget, eller man vil vente til et andet tidspunkt.

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Jeg må forstå de af hr. Lars Emil Johansen nu fremsatte udtalelser sådan, at han opretholder sit dagsordensforslag, men kan gå ind for det af hr. Glistrup stillede ændringsforslag til dette.

K. J. Mortensen (S):

Jeg havde ikke tænkt mig at forlænge debatten, og det kunne også have været undgået, bl. a. hvis hr. Glistrup havde hørt betydelsen af debatten.

Må jeg sige, at det af hr. Glistrup fremførte efter min formening er en nedvurdering af det siddende landsråd, som efter aftale sendte repræsentanter herved til forhandling. Det er en total nedvurdering af

dem, og derfor kan jeg sige, at vi agter at stemme imod også det af hr. Glistrup stillede ændringsforslag til hr. Lars Emil Johansens dagsordensforslag.

Fuglsang (DKP):

Jeg vil ganske kort sige, at kommunisterne kan stemme for det ændringsforslag, der er stillet af hr. Glistrup, og jeg vil gerne tilføje, at efter den åbenbare forvirring, der hersker i salen omkring hele spørgsmålet, kan vi næsten ikke gøre andet.

Svend Haugaard (RV):

Den foreslåede ændring til dagsordensforslaget forandrer ikke noget ved det radikale standpunkt. Vi ønsker stadig væk, der skal stemmes imod.

Holger Hansen (V):

Også fra venstre vil vi gerne anbefale, at man stemmer imod ændringsforslaget og det foreliggende dagsordensforslag.

Steen Folke (VS):

Jeg har tidligere gjort rede for, hvorfor VS er tilhængere af det forslag om motiveret dagsorden, som blev fremsat af hr. Lars Emil Johansen på SF's vegne. Det er vi fortsat, og vi mener, at det forslags udformning indeholdt nogle langt mere principielle synspunkter, en langt mere principiel stillingtagen til spørgsmålet om disse koncessioner, end forslaget, som eventuelt ændret ved hr. Glistrups ændringsforslag, vil komme til at se ud. Vi er med andre ord tilhængere af at opretholde dagsordensforslaget af hr. Lars Emil Johansen i dets oprindelige skikkelse, som vi fortsat vil stemme for.

Vi vil stemme imod det af hr. Glistrup stillede ændringsforslag. Vi mener, at dette ikke bare er et spørgsmål om, at landsrådet skal have lov at tage stilling efter valget den 10. ds. Jeg mener naturligvis, man kan sige, det er en provokation at gennemhaste denne sag, umiddelbart inden landsrådet nyvælges, det er en provokation over for landsrådet og over for den grønlandske befolkning. Men der ligger langt mere i det, der ligger disse videregående perspektiver omkring de igangværende forhandlinger og undersøgelser omkring opbygningen af et grønlandsk hjemmestyre, omkring rådigheden til den grønlandske undergrund, det er ikke kun et

[Steen Folke.]

spørgsmål om, at landsrådet skal have mulighed for at tage stilling til det på sit førstkomende møde. Jeg vil altså have lov til at opretholde det oprindelige forslag.

Svend Erik Sørensen (KrF):

Kristeligt folkeparti fastholder, hvad vi tidligere har sagt i denne debat, og vi anbefaler, at man stemmer imod såvel den dagsorden, der er foreslået af hr. Lars Emil Johansen, som ændringsforslaget af hr. Glistrup.

Dohrmann (FP):

På nogle af fremskridtspartiets medlemmers vegne skal jeg sige, at vi agter at stemme imod det foreliggende dagsordensforslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

(Uro på og tilråb fra tilhørerpladserne, hvorfra der nedkastedes løbesedler)

Ændringsforslag af Glistrup (se foran) til forslag om motiveret dagsorden af Lars Emil Johansen m. fl. (se foran) forkastedes med 121 stemmer mod 26; 1 medlem stemte hverken for eller imod.

Forslag om motiveret dagsorden af Lars Emil Johansen m. fl. (se foran) forkastedes med 124 mod 21; 3 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Fra medlem af folketinget *Schlüter* har jeg modtaget meddelelse om, at han på grund af sygdom ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov fra og med den 8. april og om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af merværdiafgiftsloven. (Tilskud til mejeriprodukter). Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Arbejdsmarkedsudvalget (4/4 75):

Udtræder: Voigt

Nyt medl.: Bach.

Udv. om fysisk planlægning (4/4 75):

Udtræder: Hølge

Nyt medl.: Jytte Røge.

Udtræder: Arentoft

Ny stedf.: Bach.

Retsudvalget (4/4 75):

Udtræder: Jytte Røge

Ny stedf.: Kjærulff-Schmidt.

Det udenrigspolitiske nævn (4/4 75):

Udtræder: Hølge

Ny stedf.: Halvgaard.

Udv. ang. indførselsafgifter for Grønland (4/4 75):

Udtræder: Arentoft

Nyt medl.: Halvgaard.

Kulturudvalget (4/4 75):

Udtræder: Jørgen Junior

Nyt medl.: Eva Rothenborg.

Skatte- og afgiftsudv. (4/4 75):

Udtræder: Maisted

Ny stedf.: Voigt.

Undervisningsudvalget (4/4 75):

Udtræder: Jytte Røge

Nyt medl.: Eva Rothenborg

Udtræder: Jørgen Junior.

Ny stedf.: Svend Andersen (Roskilde a.)

Udtræder: Eva Rothenborg

Ny stedf.: Jytte Røge.

Boligudvalget (4/4 75):

Udtræder: Tange

Nyt medl.: Hans Bjerregaard.

Kommunaludvalget (4/4 75):

Udtræder: Bay

Ny stedf.: Erlendsson.

Markedsudvalget (4/4 75):

Udtræder: Ove Jensen

Nyt medl.: Hølge.

Udtræder: Hølge

Ny stedf.: Kjærulff-Schmidt.

[Anden næstformand.]*Socialudvalget (4/4 75):*

Udtræder: Voigt

Ny stedf.: Maisted.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 8. april kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Schlüter.*
- 2) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*
- 3) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om udbygning af baneanlæggene for den storkøbenhavnske nærtrafik.
- 4) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om kvalitetskontrol med fisk og fiskevarer.
- 5) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om administration af Det europæiske økonomiske Fællesskabs markedsordninger for landbrugsvarer m. v.
- 6) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om administration af Det europæiske økonomiske Fællesskabs forordninger om markedsordninger for frugt og gartneriprodukter m. v.
- 7) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om bekæmpelse af flyvehavre.

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om overformynderiet.

9) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om offentlig forsorg. (Hjælp til underhold ved arbejdsløshed).

10) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om begrænsning af antallet af offentligt ansatte [af Glistrup m. fl.].

11) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om grundlaget for tildeling af indkomstbestemte tilskud [af Bernhard Baunsgaard m. fl.].

12) *Første behandling af:*

Forslag til lov om folkepension [af Erlandsson m. fl.].

13) *Første behandling af:*

Forslag til lov om dyrs anvendelse ved forskning og sygdomsbekæmpelse [af Gunner Baunsgaard m. fl.].

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste anden næstformand til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 17.16.